

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Προπληρωτέα

Εν Ελλάδι... Δρ. 10
Εν τη αλλοδαπή... Φρ. 22. 12

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Εν δέξ. Μουσ. 491. 6.

Ἐκαστον φύλλον τιμᾶται
λεπτῶν 20.

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΑΔΥΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ἡμερολόγιον.
- Ὁ μέγας κίνδυνος.
- Ἰωάννου Τσιμισκῆ.
- Ἡ καταγωγή τῶν Βουλγάρων.
- Ἐναρξίς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἐν Κρήτῃ Ἀρχῆα. ἐν Μεξικῷ (Διήγημα, τέλος).
- Δαρτούλα (Ἐκ τῶν τοῦ Ὄσσιανου).
- Ἔργα καὶ ἡμέραι.
- Φιλολογικά, ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά.
- Ἀνδρίας Κάλδος.
- Ἀπαντήσεις ἀνεν ἐρωτήσεων (Ὁ στόλος τῆς Γερμανίας. — Ἡ ἐξ ἄλατος πόλις. — Ποῦ ἐνεπνεύθη τὰ μυθιστορήματά του ὁ Ἰούλιος Βέρν κ. λ.).
- Πνευματικαὶ ἀσκήσεις. — Λύσεις—Λύται.
- Ἀλληλογραφία.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ. Νικητὰ τοῦ μάρτυρος, ἀθλήσαντο; ἐν ἔτει 389 ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου.
ΕΙΣΤΟΡΙΑ. 1823. Ναυμαχία τοῦ ναυάρχου Μιαούλη παρὰ τὸν Ἄθωνα.

Ο ΜΕΤΑΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Τοσοῦτον δεῖναι εἶνε αἱ περιστάσεις ἃς διέχεται ἡ Ἑλλάς, τοσοῦτον φοβερός ἐπίκειται ὁ κίνδυνος, τοιοῦτον πόλεμον ἐξοντώσεως καθ' ἡμῶν ἀγωνίζονται ν' ἀγάγωσιν εἰς πέρας οἱ Σλαβοβούλγαροι, ὥστε δὲν εἶνε ἀνάγκη ν' ἀναμένωμεν διὰ φράσεων κενῶν τὴν ἐξάναψιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ τὴν ἀναρρίπισιν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ· αὐτὰ τὰ πράγματα βοῶσι γοερώς.

Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ διέρχεται τὴν δεινοτάτην τῶν κρίσεων. Οὐδέποτε οἱ τιμαλφέστεροι ἐθνικοὶ πόθοι, καὶ δτε ἀκόμη ἐστεναζόμεν ἐν τοῖς δεσμοῖς τῆς δουλείας, καὶ δτε κατὰ πολυαριθμῶν ὁρδῶν ἀπελπιστικῶς ἀγωνιζόμενοι ἐπίπτομεν, οὐδέποτε, διήλθον τοιοῦτον κίνδυνον. Τοῦτο πρέπει νὰ αἰσθανθῇ ἅπας ὁ Ἑλληνικὸς λαός, τοῦτο πρέπει νὰ τὸ ἐννοήσῃ, ὅπως, συμφῶνως πρὸς τὰς μεγάλας παραδόσεις τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς αὐταπαρνάσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἀνοψωθῇ μέχρι τοῦ ὕψους τῶν περιστάσεων, γιγαντωθῇ πρὸς τὸν μέγαν ἀγῶνα, τὸν ἀποφασιστικόν, τὸν ἐσχατὸν ἔσως, εἰς δὲν καλεῖται.

Ἀνάγκη ἀπόλυτος ἅπαν τὸ παναλλήνιον νὰ ἠλεκτρισθῇ, νὰ ἐννοήσῃ ὅτι πρόκειται περὶ βωμῶν καὶ ἐστιῶν, καὶ ἀφειδοῦν χρήματος καὶ αἵματος, ὁμοθυμῶς, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως, νὰ διεκδικήσῃ τοὺς πόθους αὐτοῦ, πόθους τάφων αἰώνων! Πρὸς τοῦτο ἅπαντες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, δεόν νὰ μάθωσιν ὅποιον τοῦ κινδύ-

νου τὸ μέγεθος, ὅποιοι οἱ ἴταμοὶ ἐχθροὶ ἡμῶν, τί ἦσαν καὶ τί εἶνε, τί ἐπραξαμεν πρὸς αὐτοὺς καὶ τί ἐπραξάν πρὸς ἡμᾶς ἀπ' αἰώνων.

Ἡ Ἐβδομάς ὅπως, τὸ ἐφ' ἑαυτῇ, συντέλεσθ κατὰ τι εἰς τοῦτο, ἀρχεται ἀπὸ σήμερον δημοσιεύουσα χάριτι τῶν πολλῶν, σχετικὰ ἄρθρα.

Ἐν τοῖς ἄρθροις τούτοις θέλομεν διαλαβεῖ ἐν συντόμῳ :

Περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Βουλγάρων, περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῶν ἐν τῇ Κάτω Μοισίᾳ, περὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς, περὶ τῆς μὴ ἐπιδράσεως εἰς αὐτοὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ, περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ῥώσων καταλήψεως τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς ἐκδιωξέως τῶν ὑπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ Αυτοκράτορος Ἰωάννου Τσιμισκῆ, περὶ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Σαμουήλ καὶ τῆς ἤτις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνος στρατηγοῦ Νικηφόρου Οὐρανοῦ, περὶ τῆς τελείας ὑποταγῆς τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τοῦ Μακεδόνοιο Αυτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, καὶ περὶ πλείστον ἄλλων σχετικῶν ζητημάτων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΙΜΙΣΚΗΣ

Ὁ καταστήσας τὴν Βουλγαρίαν Βυζαντινὴν ἐπαρχίαν.

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ

Ἀπὸ ποῦ ἦλθατε καὶ ποῖοι εἴθε σεῖς, Βούλγαροι, οἱ ὅποιοι θέλετε ν' ἀρπάξετε τὴν γῆν τῶν πατέρων μας;

Τί δικαιώματα ἔχετε εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν, σεῖς τοὺς ὅποιοι ἐγέννησαν τὰ μαῦρα τῆς Ἀσίας βᾶθῃ;

Ἄν κρύπτετε τὴν καταγωγὴν σας διότι σας φέρει ἐντροπήν, σας τὴν λέγει ἡ Ἱστορία:

Εἴθε Τάταροι.

ὦ! γνωρίζομεν τὰ κατορθώματά σας!

γνωρίζομεν ὅτι οἱ πρόγονοὶ σας ἐπῖναν μέσα ἀπὸ τὰ κρανία τῶν σκοτωμένων, ὅτι ἐγδαίρον τὰ δέρματα τῶν αἰχμαλώτων καὶ τὰ ἐκαμναν μαντίλια.

Γνωρίζομεν ὅτι ἐκομματίζαν τοὺς γέροντας, ἀνεκάτευαν τὰ κομμάτια μὲ ἄλλο κρέας, καὶ τὰ ἔτρωγαν.

Γνωρίζομεν ὅτι ἦσαν λησταί, κακοῦργοι! καὶ αἱ μητέρες διὰ νὰ βάλουν ἐπάνω εἰς τὰ παιδιά των τὸ σημάδι τῆς σφαγῆς ἐξέσχίζον μὲ μαχαίρια τὰ μάγουλά των, ἅμα ἐγεννῶντο.

Ἦσαν βρωμεροὶ, ἀκαθάρτοι, ὡς χοῖροι, καὶ ἡ ψυχὴ των ἦτο περισσώτερον ἐκαθάρτος ἀπὸ τὸ σῶμά των, ἀφ' οὗ εἶχαν τὴν ἀπανθρωπίαν νὰ γδαίρουν ζωντανούς ὄσους ἐνίκων.

Οἱ Ἕλληνες τοῦ Βυζαντίου ἐλύπητα τοὺς ἐπολέμου διὰ νὰ τοὺς διώξουν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην· τοὺς ἐγνώριζον κατὰ βάθος, τοὺς ὠνόμαζαν Χονδροκεφάλους, διότι ἦσαν κτήνη καὶ ἐσκόρπιζον τὴν βαρβαρότητα ὅπου καὶ ἂν ἐπήγαιναν, ὅπου καὶ ἂν ἐστέκοντο, ἀπ' ὅπου καὶ ἂν διέβαιναν.

Καὶ θέλετε σεῖς νὰ κληρονομήσετε τὰς χώρας τῶν Ἑλλήνων! τὴν Μακεδονίαν, τὸν τόπον ὅπου ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος, ὁ ὅποιος ἀφῆσε καὶ δόξαν καὶ θρόνον καὶ ἀπολαύσεις καὶ ἐπήγε νὰ ἐξαπλώσῃ τὸ φῶς καὶ τὸν πολιτισμὸν εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀσίας, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐξεκινήσατε σεῖς διὰ νὰ φέρετε εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ σκότος;

*

Ὁ πλοῦτος, τὸν ὅποιον διὰ τῆς ἐργασίας οἱ ἐξευγενισμένοι λαοὶ ἀπέκτησαν, ὅπως πολλῶν ἄλλων βαρβάρων, καὶ τῶν Βουλγάρων τὰς ὀρέξεις ἐκέντησαν ἄφῃσαν τὰ σπῆλαιά των καὶ ἐχύθησαν ἀπὸ διάφορα μέρη πρὸς βορρᾶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ἐκεῖ ἐχωρίσθησαν εἰς πέντε σώματα τῶν ὁποίων ἕκασον ἔλαβε καὶ ἄλλην τύχην.

Μία ἀπὸ τὰς μεγάλας αὐτὰς συμμορίας ἐσταμάτησεν εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Δουναβέως; καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐπεχειρεῖ διάφορους ἐπιδρομὰς ἐντὸς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.

Ὅ τότε αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖνος ὁ Πρωγάτος ἐξεστράτευσε κατ' αὐτῶν διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης ἀλλὰ δυστυχῶς ἀρρώστησε, οἱ δὲ Βούλγαροι ὠφελήθησαν ἀπὸ τὴν περίστασιν ταύτην, διέβησαν τὸν Δούναβιν καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Δόβρουτζαν καὶ ὑπέταξαν τοὺς λαούς οἱ ὅποιοι ἀπὸ μὲν τοὺς Βυζαντινοὺς ὠνομάζοντο Σκλάβοι, ἀπὸ δὲ τοὺς ἱστορικοὺς συνήθως Σλαῦοι, ἀλλ' οἱ ὅποιοι, κατ' ἄλλους, εἶνε Βλάχοι καὶ Ἄλβανοί!

Οἱ Βούργαροι βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς ἀ-

1 Ἴδε τὰς ἐν τῇ «Ἐβδομάδι» μελίτας τοῦ κ. Σπ. Παναγιωτοπούλου.

Όθωμανικήν ἀρχήν. Όθεν έστειλε τρεις τών στρατιωτών αὐτοῦ, όπως ἐνεργήσωσιν έφοδον ἐπὶ τοῦ πύργου, ἢ νὰ πράξωσιν πᾶν, εἰ ἄλλο τούτο ἦτο εὐκαίρον πρὸς ἐνοχοποίησιν τῶν περίχριστιανῶν κατοικίων τῆς Λάμπης. Προσεγγιζόντων δὲ τῶν στρατιωτῶν τούτων εἰς τὸν πύργον, οἱ χριστιανοὶ φύλακες εἶπον αὐτοῖς νὰ ἀποσυρθῶσιν, ἀλλ' οὕτοι ἐπέμενον νὰ πατήσωσιν τὴν φυλακὴν, ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἀφήσωσιν σημεῖόν τι, δι' οὗ ἐγίνωσκον εἰ ἤθελον ἐνοχοποιήσει τοὺς φύλακας κἀ συνάμα τούς περίχριστιανούς. Εἰς λοιπόν τῶν στρατιωτῶν Τούρκων ἐμβαλὼν λίθον εἰς τὴν καπνοθήκην του, ἐξεσπενδόνθησεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ πύργου, οἱ δὲ φύλακες γινώσκοντες ὅποια δεῖνὰ ἐμελλον νὰ ὑποστώσιν διὰ τοῦτο, ἐξηρεπίσθησαν σφόδρα, εἰς ὕβρεις δὲ καὶ λογομαχίας πρὸς τοὺς στρατιώτας ἑλθόντες, ἐφόνευσαν αὐτούς ἐπὶ τέλους διὰ λίθων καὶ ῥοπαλίων θεωμένου δὲ τοῦ Κούντουρου ἐκ τοῦ ἀπέναντι τὰ γινόμενα καὶ εἰς κίνησιν τάξαντος τὸν στρατὸν αὐτοῦ, πρὸς τιμωρίαν τῶν κακούργων, οἱ ἐκ Σφακίων ἐπερχόμενοι, ὡς ἐρρήθη, Ἐλληνας προλαμβάνοντες, πρὶν ἢ ὁ Κούντουρος φθάσῃ εἰς Σελλιά, ἐμφανίζονται ἀπέναντι του, ἀναμετροῦντος δὲ τοῦ ἐχθροῦ τούτου τὸν κίνδυνον καὶ σπεύδοντος νὰ καταλάβῃ ἀσφαλεστοῦσαν θέσιν εἰς Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Καυμένον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀνερχόμενος τὴν φάραγα τοῦ Κοκουρού, οἱ ἀντιπαλοὶ τοῦ λοξοδρομοῦντος κατέλαβον τὸ στόμιον τῆς φάραγος, ἔνθα συμπλακέντες παραχρῆμα ἤρξαντο πεισματωδισταίως μάχης, οἱ λίθοι, τὰ ῥοπαλα καὶ αἱ μάχαιραι ἐξετέλειον τὸ μέγιστον μέρος τῆς φοβερᾶς ἐκείνης πάλης, οἱ Τούρκοι ἀντεπαλαίοντες ἐρωμένως ἐπὶ τέσσαρας ὥρας, καὶ περ ἐκτεθειμένοι εἰς πλεῖον κίνδυνον τῶν ἀντιπαλῶν αὐτῶν, κατεχόντων τὰ περίχρυσάματα καὶ τὰς ὀφρῦς τῆς φάραγος, ἀλλὰ θεωροῦντες δισεπίτευκτον τὴν ἐξοδὸν ἀπεφάσιον νὰ χαρακωθῶσιν εἰς τὰ πλάγια τῆς φάραγος ἀντιπαλαίοντες ἐκεῖ ἄχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Ντελή Μουσταφᾶ ἀλλ' οἱ ἀντιπαλοὶ αὐτῶν ἐνιχυμένοι ἀκαταπίστως ὑπὸ τῶν προσερχομένων ἐκ τῶν περίχρυσων ῥαδίως ἐξετόπιζον αὐτούς ἐν τῷ εἶσι δὲ ἀπέπισθεντες οἱ Ὀθωμανοὶ ὤρμησαν ἐπὶ φυγὴν, καὶ ἵνα εὐκολύνωσιν τὴν ἐξοδὸν αὐτῶν ἐρριπτον ἔνθεν κάκεισε τὰς ἀποσκευάς, καὶ ἐξεσπενδόντων τὰ τουφέκια αὐτῶν κενά, καθὼς ἐγίνωσκον ὅτι τὸ μόνον μέσον, τὸ ὅποιον ἤθελον ἐπισύρει ὡς δέλεαρ τὴν προσοχὴν τῶν ἐφορμῶντων ἐχθρῶν κατ' αὐτῶν ἦσαν ταῦτα καὶ τῶντι οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων θεωροῦντες τὰ ἐγκαταλειφθέντα ὄπλα, νῦν, ὡς μέγιστον καὶ πολυτιμώτατον εὖρημα, ἐρείφθησαν πρὸς τὴν συλλογὴν αὐτῶν χαλαρωθείσης δ' οὕτω τῆς μάχης, κατόρθωσαν, ἀληθῶς νὰ ἐξέλθωσιν οἱ Τούρκοι. Ἄλλ' ἐν ταῦτ' οἱ ἠγέται τῶν Ἑλλήνων μετ' ἐξάψως καὶ διὰ φωνῆς βαρείας κελούντες καὶ ἐπιπληττοντες τοὺς ἰδίους στρατιώτας ἐφώναζον δυνατὰ «Μάθηξ ἀνοικτὰ, μωρὲ παιδιὰ, χυθίτε ἔς τὸν ἀρχηγὸν τῆς

Τουρκίας νὰ μὴ μᾶς φύγῃ, πιάστε τον, χτυπάτε τον.» Κατὰ δὲ τὴν συνταρχὴν καὶ συνέσφιγν ταῦτην περικυκλωθείς, ἐνῶ ἀντιπαλαίων ἐξέφυγε πλέον ξιφῆρης, ἐτρώθη διὰ βολῆς τὸν ἀριστερὸν μαστὸν, καὶ ἀμέσως ἔπεσαν ἀπυῶς εἰς τὴν ῥίζαν πελωρίας δρυός, μεθ' ἑνὸς γυναικαδέλφου αὐτοῦ βληθέντος τὴν κεφαλὴν. Ἰδόντες δὲ οἱ ὑπ' αὐτὸν στρατιῶται τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Κούντουρου, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τῶν ἐτι μᾶλλον θαρρήσαντας, καὶ διὰ τῶν ἐγκαταλειφθέντων ὄπλων ἐφρονασκύνθησαν πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἐπαρχίας (Ἄγ. Βασιλείου) Λάμπης, νῦν δὲ ὤδευσεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ῥηθείσης ἐπαρχίας, λόγῳ μὲν ἵνα ἔλθῃ εἰς Ἄτσιπὰδα καὶ συσχεθῇ ἐκεῖ μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων τοῦ Ὀθωμανῶν περὶ τῶν συμφερόντων καὶ τῆς ἡσυχίας τοῦ τόπου, πράγματι ὅμως ὅπως συναντήσῃ τὸν Ἰσμαὴλ Κούντουρον, οὕτινος τὸν θάνατον καὶ τὴν ἥτταν ἠγνόει, ἀλλ' ἐν τούτοις οἱ νικηταὶ τοῦ Κούντουρου ἔχοντες γνῶσιν τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ἐπελάσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λάμπης, ἐπέσυσαν, ἀμα εἰς ἐνίκησάν τὴν ὑπὸ τὸν Κούντουρον στρατιῶν τῶν Ῥεθυμνίων, ὅπως ἀντιμετωπίσωσι καὶ αὐτόν. Ἐνῶ λοιπὸν ὤδευσεν οὗτος ἀπ' ἀνατολῶν, ἐκεῖνοὶ ἤρχοντο ἐκ δυσμῶν κατ' αὐτοῦ, ὅτε παρὰ τὸ χωρίον Σπῆλι τῆς Λάμπης εἰς τὴν θέσιν Καφαλαὶ συναντηθέντες καὶ θεωροῦντες αὐτὴν ἐπίκαιρον πρὸς μάχην παραχρῆμα συνεπλάκησαν πρὸς αὐτόν. Ὁ Ντελής ἐλαύνων ἀμερόμνος καὶ αἰφνιδίως προσβληθείς ἐξεπλάγη διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τῆς ἐπιθέσεως καὶ δὴ διὰ τὸ σφοδρὸν καὶ ἀδικοκτον τοῦ πυρός. Ἐνοήσας δ' ἀμέσως τὸ ἀδύνατον ἐκ τούτου τῆς εἰς τὰ πρόσω πορείας του, περιεχαρᾶκῶς ἐκεῖ, ἔνθα ἐρωμένως ἀντεπαλαίον ἐπὶ πολὺ, ἀλλ' ἐνισχυόμενος ἐτι μᾶλλον τῶν ἀντιπαλῶν αὐτοῦ, ἠναγκάσθη μετὰ μικρῶν νὰ στρέψῃ τὰ νῦνα ζητῶν ὅθεν ἦλθε τὴν σωτηρίαν του, ἀλλ' ὅμως, οἱ τῶν ἀνατολικῶν τῆς Λάμπης χωρίων ὀπλαρχηγοὶ Γ. Φωτάκης, Μαρτίνος κτλ. ἐν γνῶσει ὄντες τῆς τοιαύτης ἐπιθέσεως, καὶ προσεικάζοντες τὴν ὑποχώρησίν του, ἐν συνειδήσει πρὸς ἀλλήλους παρεκλούθησαν κατὰ πόδας αὐτὸν ὥστε ἅμα τῇ ὑποχωρήσει του ἐρριψαν κατ' αὐτοῦ ἐν σπουδῇ καὶ διὰ μίας ὕψος ἠδύναντο σφαίρας, εἶτα δὲ μετ' ἀκρατῆτος ὀρμῆς ξιφῆρης ἐπιτεθέντες τὸν ἠνάγκασαν, νὰ στραφῇ εἰς ἣν εἶχεν ἐγκαταλείψει θέσιν. Ἐχεῖ δὲ αὐτῇ, ἦτοι ἡ θέσις Καφαλαί, ὡς εἴη. Πρὸς Β. ὑπέρκειται βράχος ἐπέκεινα τῶν χιλίων μέτρων, πρὸς Δ. λόφος κατέφυτος ἐλαίων, πρὸς τὰ Ν. Δ. ῥεῖ ποταμὸς μικρὸς μὲν, ἀλλ' ἔχων ὄχθος δασώδεις, παραπλεύρως δὲ ἴστανται ἀλλεπάλληλοι λόφοι, πρὸς Α. ὑπέρχει φάραγξ καὶ ῥαξ τραχύτατος, ὃ δὲ μεταξὺ χωρῶν, ἔνθα ὁ Ντελής περικυκλώθη, καλλιεργεῖται καὶ ἔχει ἔκτασιν μιλίου μὲν τὸ μήκος, ἡμίσεως δὲ τὸ πλάτος.

ρισυλλέξαντες ἐν σπουδῇ τὰ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐγκαταλειφθέντα ὄπλα καὶ πολεμοφόδια, καὶ γινώσκοντες ὅτι ὤφειλον αὐθημερὸν νὰ ἀντιπαραταχθῶσιν καὶ πρὸς τὸν ἐξ Ἡρακλείου ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Ντελή Μουσταφᾶ εἰσβαλόντα ἐξ ἀνατολῶν εἰς Λάμπην (ἐπαρχ. Ἄγ. Βασιλείου) στρατόν, ἐτρώθησαν ἐν τάχει τὴν κατ' αὐτοῦ ἀγούσαν, διὸ καὶ τὴν πρὸς τούτον μάχην ἐξιστορήσωμεν νῦν ἐν συνόψει. Ἐρριπται ἀνωτέρω, ὅτι ὁ Ντελή Μουσταφᾶς ὁδηγῶν τὸν ἀπ' Ἡρακλείου στρατόν συκείμενον ἐκ τριῶν χιλιάδων ἀνδρῶν κατεσκήνωσε πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἐπαρχίας (Ἄγ. Βασιλείου) Λάμπης, νῦν δὲ ὤδευσεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ῥηθείσης ἐπαρχίας, λόγῳ μὲν ἵνα ἔλθῃ εἰς Ἄτσιπὰδα καὶ συσχεθῇ ἐκεῖ μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων τοῦ Ὀθωμανῶν περὶ τῶν συμφερόντων καὶ τῆς ἡσυχίας τοῦ τόπου, πράγματι ὅμως ὅπως συναντήσῃ τὸν Ἰσμαὴλ Κούντουρον, οὕτινος τὸν θάνατον καὶ τὴν ἥτταν ἠγνόει, ἀλλ' ἐν τούτοις οἱ νικηταὶ τοῦ Κούντουρου ἔχοντες γνῶσιν τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ἐπελάσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λάμπης, ἐπέσυσαν, ἀμα εἰς ἐνίκησάν τὴν ὑπὸ τὸν Κούντουρον στρατιῶν τῶν Ῥεθυμνίων, ὅπως ἀντιμετωπίσωσι καὶ αὐτόν. Ἐνῶ λοιπὸν ὤδευσεν οὗτος ἀπ' ἀνατολῶν, ἐκεῖνοὶ ἤρχοντο ἐκ δυσμῶν κατ' αὐτοῦ, ὅτε παρὰ τὸ χωρίον Σπῆλι τῆς Λάμπης εἰς τὴν θέσιν Καφαλαὶ συναντηθέντες καὶ θεωροῦντες αὐτὴν ἐπίκαιρον πρὸς μάχην παραχρῆμα συνεπλάκησαν πρὸς αὐτόν. Ὁ Ντελής ἐλαύνων ἀμερόμνος καὶ αἰφνιδίως προσβληθείς ἐξεπλάγη διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τῆς ἐπιθέσεως καὶ δὴ διὰ τὸ σφοδρὸν καὶ ἀδικοκτον τοῦ πυρός. Ἐνοήσας δ' ἀμέσως τὸ ἀδύνατον ἐκ τούτου τῆς εἰς τὰ πρόσω πορείας του, περιεχαρᾶκῶς ἐκεῖ, ἔνθα ἐρωμένως ἀντεπαλαίον ἐπὶ πολὺ, ἀλλ' ἐνισχυόμενος ἐτι μᾶλλον τῶν ἀντιπαλῶν αὐτοῦ, ἠναγκάσθη μετὰ μικρῶν νὰ στρέψῃ τὰ νῦνα ζητῶν ὅθεν ἦλθε τὴν σωτηρίαν του, ἀλλ' ὅμως, οἱ τῶν ἀνατολικῶν τῆς Λάμπης χωρίων ὀπλαρχηγοὶ Γ. Φωτάκης, Μαρτίνος κτλ. ἐν γνῶσει ὄντες τῆς τοιαύτης ἐπιθέσεως, καὶ προσεικάζοντες τὴν ὑποχώρησίν του, ἐν συνειδήσει πρὸς ἀλλήλους παρεκλούθησαν κατὰ πόδας αὐτὸν ὥστε ἅμα τῇ ὑποχωρήσει του ἐρριψαν κατ' αὐτοῦ ἐν σπουδῇ καὶ διὰ μίας ὕψος ἠδύναντο σφαίρας, εἶτα δὲ μετ' ἀκρατῆτος ὀρμῆς ξιφῆρης ἐπιτεθέντες τὸν ἠνάγκασαν, νὰ στραφῇ εἰς ἣν εἶχεν ἐγκαταλείψει θέσιν. Ἐχεῖ δὲ αὐτῇ, ἦτοι ἡ θέσις Καφαλαί, ὡς εἴη. Πρὸς Β. ὑπέρκειται βράχος ἐπέκεινα τῶν χιλίων μέτρων, πρὸς Δ. λόφος κατέφυτος ἐλαίων, πρὸς τὰ Ν. Δ. ῥεῖ ποταμὸς μικρὸς μὲν, ἀλλ' ἔχων ὄχθος δασώδεις, παραπλεύρως δὲ ἴστανται ἀλλεπάλληλοι λόφοι, πρὸς Α. ὑπέρχει φάραγξ καὶ ῥαξ τραχύτατος, ὃ δὲ μεταξὺ χωρῶν, ἔνθα ὁ Ντελής περικυκλώθη, καλλιεργεῖται καὶ ἔχει ἔκτασιν μιλίου μὲν τὸ μήκος, ἡμίσεως δὲ τὸ πλάτος.

ΔΡΑΜΑ ΕΝ ΜΕΞΙΚΩ.

ἀσκήματα, ὑπὸ ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ.

Σύνοψη καὶ τίτλος: ἴδι σελ. 429.

Ὁ Μαρτίνεθ εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ δεινοῦ τρόμου. — Τὸ φεῖδι, ἡ πηγὴ, ὁ βράχος! ἐψιθύρισε. Ἄφνης τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπλανεῖς ἔχων ὤρμησεν ἐπὶ τὸν Ἰωσίαν. — Τώρα δὲν ὀμιλεῖς διὰ τὸν δὸν Ὁρτέθα; ἀνέκραξε συνεσπασμένα ἔχων ὑπὸ τῆς ὀργῆς τὸ γέλιον. Ὁ Ἰωσίας ὤπισθοχώρησε. — Μὴ τρέλλαις, ὑπαρχέ μου. Ἄς ἀποχιρτεῖτομε τ' ἀλογά μας καὶ δρόμο. Δὲν εἶνε καλὸ νὰ μένωμε δῶ ἀφ' οὗ τὸ γέριον βουνοῦ κορυφῆς τὸ κεφάλι του! Οἱ δύο Ἰσπανοὶ διεσκέλισαν τότε τὴν ὁδὸν οὐδὲν λέγοντες, περὶ τὸ μέσον δὲ τῆς νικτὸς ἀφίκαντο εἰς Κουερναβάκκιν. Ἄλλ' ἀπέβη ἀδύνατον αὐτοῖς νὰ προμηθευθῶσιν ἵππους καὶ τὴν πρῶταν τῆς ἐπαύριον διηυθύνθησαν περὶ εἰς τὸ βρασι Ποποκατεπέλτ. Ε'. **Ἀπὸ Κουερναβάκκας εἰς Ποποκατεπέλτ.** Ἡ μὲν θερμοκρασία ἦτο ψυχρά, βλάστησις δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο. Τ' ἀπόσιτα ἐκεῖνα ὕψη ἀνήκουσιν εἰς τὰς κατεψυγμένους ἔξωτας. Ἡδὴ αἱ ἐλάται τῶν ὀμιγλωδῶν χωρῶν ἐδείκνυν τὰς σκελετώδεις αὐτῶν διαγραφὰς μεταξὺ τῶν τελευταίων δρυῶν τῶν ὑψηλῶν τούτων κλιματῶν, αἱ δὲ πηγαὶ καθίσταντο σπανιώτεροι ὡλεν εἰς τὰ ἐδάφη ἐκεῖνα τ' ἀποτελούμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ διερωγῶτων τραχιτῶν καὶ πορωδῶν ἀμυγδαλοειδῶν λίθων. Ἐπὸ εἰς ἤδη μακρῶν ὡρῶν ὁ ὑπαρχος καὶ ὁ συνοδοιπόρος αὐτοῦ ἐσύροντο ἐπώδυνως διασχίζοντες τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὰς ὀξείας τοῦ βράχου κορυφὰς καὶ τοὺς κοπτεροὺς χαλίκας. Μετ' ὀλίγον ἡ κόπασις ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ καθεσθῶσιν. Ὁ Ἰωσίας ἐπρόνοιος νὰ παρασκευάσῃ τροφὴν τινα. — Καταραμένη ἡ ὥρα ποῦ δὲν ἐπήραμε τὸν συνειθισμένον δρόμῳ ἐψιθύρισε. Ἀμφότεροι ἤλπιζον νὰ εὕρωσιν εἰς Ἄρακοπίσταν, χωρίον εἰς τὰ βάθη τῶν ὀρέων κείμενον, μέσον τι μετακομισίας, ὅπως περᾶνωσι τὴν πορείαν αὐτῶν ἀλλ' ὁ πατοὺς ἀπελπισμὸς κατέλαθεν αὐτοὺς ὅτε εὕρον τὴν αὐτὴν ἔλλειψιν ἵππων, τὴν αὐτὴν ἔλλειψιν φιλοξενίας οἶαν καὶ ἐν Κουερναβάκκιν. Ἐν τούτοις ἔπρεπε νὰ προχωρήσωσι. Τότε ἐνώπιον αὐτῶν ὤρθωτο ὁ ὀγκώδης κῶνος τοῦ Ποποκατεπέλτ, τηλικούτου τὸ ὕψος, ὥστε τὸ βλέμμα ἐπλανᾶτο εἰς τὰ νύφη ἀναζητῶν τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους. Ἡ ὁδὸς ἦτο αὐχμηροτάτη. Πανταχόθεν κρημνοὶ φρικώδεις ἔχαινον μεταξὺ τῶν ἐξοχῶν τοῦ ἐδάφους, αἱ δὲ ἰλιγ-

γινώδεις ἀτραποὶ ἐφαίνοντο κλονοῦμέναι ὑπὸ τὰ βήματα τῶν ὀδοιπόρων. Ὅπως ἀναγνωρίσωσι τὴν ὁδὸν ἠναγκάσθησαν νὰ διέλθωσι μέρος τοῦ ὄρους τούτου, ἔχοντος ὕψος πεντακισχιλίων καὶ τετρακοσίων μέτρων, καὶ ὅπερ «Βράχος καπνίζων» ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν καλούμενος, φέροι εἰσέτι τὰ ἴχνη προσφάτων ἠραστευιδῶν ἐκρήξων. Βαθεῖαι χαραδραὶ διεσχίζον τὰς ἀνάγεις πλευρὰς του. Ἀπὸ τῆς τελευταίας ἐκείθεν διόδου τοῦ θωρακίτου Ἰωσία νεοὶ κατακλυσμοὶ εἶχον συνταράξει τὰ ἔρημα ἐκεῖνα μέρη, ὥστε ἠδύναι νὰ τ' ἀναγνωρίσῃ. Ἀπεπλανᾶτο λοιπὸν εἰς ἀδιεξετῆτους ἀτραπούς, καὶ ἴστατο ἐνίστε τείνων τὸ οὖς, διότι ὑπόκωπος ψίθυρος ἤκουετο διὰ τῶν βωγμῶν τοῦ πελωρίου κῶνου. Ἡδὴ ὁ ἥλιος ἐκλινε πρὸς δύσιν. Μεγάλα σύννεφα καλύπτοντα τὸν οὐρανὸν καθίστων ἀκοτεινότεραν τὴν ἀτμόσφαιραν. Ἐπηπειλεῖτο βροχὴ καὶ θύελλα, συγχνα φαινόμενα ἐν ταῖς χώραις ταύταις, ἐν αἷς τὸ ὕψος τοῦ ἐδάφους ἐπιταχύνει τὴν ἐξάτμισιν τοῦ ὕδατος. Πᾶν εἶδος βλαστῆσεως εἶχεν ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τῶν βροχῶν τούτων, ὧν ἡ κορυφὴ συμμίγνυται μετὰ τῶν νεφῶν. — Ἀπόστασα πλεῖα! εἶπε τέλος ὁ Ἰωσίας, καταπίπτων ἐκ τῆς κοπέσεως. — Ἐμπρός! ἀπεκρίθη ὁ ὑπαρχος Μαρτίνεθ μετὰ πυρετώδους ἀνυπομονησίας. Βρόμοι κεραυνοῦ ἀντήχησαν ἐν ταῖς χαραδραῖς τοῦ Ποποκατεπέλτ. — Νὰ πάρῃ ὁ διάβολος, ἔχασα τὸ δρόμο μέσ' ἐς αὐτὰ τὰ βρωμομονοπάτια! ἀνέκραξεν ὁ Ἰωσίας. — Σήκω ἐπάνω καὶ δρόμο! ἀπεκρίθη ἀποτόμως ὁ Μαρτίνεθ. Ἐνάγκασε τὸν Ἰωσίαν ν' ἀναλάβῃ κλονοῦμενος τὴν πορείαν. — Καὶ νὰ μὴ ἔρριπται ψυχὴ νὰ μᾶς δεῖξῃ τὸν δρόμο! ὑπετονθόριζεν ὁ θωρακίτης. — Τόσω τὸ καλλίτερον! εἶπεν ὁ ὑπαρχος. — Μὰ δὲν ξέρεις πῶς κάθε χρόνο γίνονται χιλία φονικὰ ἔς τὸ Μεξικό, καὶ πῶς τὰ τριγύρω μέρη εἶνε ἐπικίνδυνα; — Τόσω τὸ καλλίτερο! εἶπεν ὁ Μαρτίνεθ. Ἄδρα! σταγόνες βροχῆς ἐστιλβον ἤδη ἐπὶ τῶν βράχων αὐγαζόμεναι ὑπὸ τῶν τελευταίων λάμψεων τοῦ οὐρανοῦ. — Ἄμα περᾶσωμεν αὐτὰς τὰς κορυφὰς, τί θὰ ἴδωμεν; ἠρώτησεν ὁ ὑπαρχος. — Τὸ Μεξικό ἀριστερά, τὸ Πουέβλα δεξιά, εἶπεν ὁ Ἰωσίας. Μὰ δὲν βλέπω τίποτα. Κάνει τέτοιο σκοτάδι!.. Ἐμπρός, μάς θὰ εἶνε τὸ βουνὸ Ἰκατασιουάτλ, καὶ κάτω ἀπ' αὐτὸ ὁ καλὸς δρόμος. Μὰ πῶς διάβολο θὰ πάμε ἴσα μ' ἐκεῖ!.. — Δρόμο! εἶπεν ὁ ὑπαρχος. Ὁ Ἰωσίας ἔλεγεν ἀληθῆ. Τὸ ὄροπέδιον τοῦ Μεξικοῦ περικλείεται ὑπὸ πελωρίου τετραγώνου ὄρους. Εἶνε εὐρεία ὡσεὶδὸς λεκανὴ ἔχουσα δεκαοκτῶ λευγῶν μῆκος, δώδεκα πλάτος καὶ ἐξήκοντα περιφέρειαν, περιβαλλομένη ὑπὸ ἀποτόμων καὶ ὀξείων κορυφῶν, ἐξ ὧν νοτιοδυτικῶς διακρίνονται τὸ Ποποκατεπέλτ καὶ τὸ Ἰκατασιουάτλ.

Ὁ ὀδοιπόρος φθάσας εἰς τὴν κορυφὴν τούτων οὐδὲν πλέον εὕρισκε κώλυμα, ὅπως καταβῇ εἰς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἀναχουάκι, πρὸς βορρᾶν δὲ ἡ ὁδὸς ἐκτείνεται εὐβάτος μέχρι τοῦ Μεξικῶ. Διὰ μέσου μακρῶν συστάδων πετελῶν καὶ αἰγιῶν θουμάζει τις τὰς ὑπὸ τῆς δυναστείας τῶν Ἀστέκων φυτευθείσας κυπαρίσσοις καὶ τοὺς σχοίνους, ὁμοίους πρὸς τὰς θρηνηφούσας ἰτέας τῆς Δύσεως. Τῆδε κάκεισε ἐκτείνονται ἀγροὶ καλλιεργημένοι καὶ ἀνοφόροι κῆποι, ἐν ᾧ αἱ μηλέαι, ῥοταὶ καὶ κερασεαὶ ἀκαμάζουσιν ἀνέτως ὑπὸ τὸν βαθυκῶνον ἐκείνον οὐρανόν. Οἱ βρόμοι τῶν κεραυνῶν ἐπανελαμβάνοντο μετὰ δεινῆς σφοδρότητος ἐπὶ τοῦ ὄρους. Ἡ βροχὴ καὶ ὁ ἀνεμὸς κοπάζοντες ἐνίστε, καθίστων ἐντονωτέρων τὴν ἀπήχησιν αὐτῶν. Ὁ Ἰωσίας ἐβλασφήμει ἀνὰ πᾶν βῆμα. Ὁ ὑπαρχος Μαρτίνεθ ὠχρᾶς καὶ ἀλαλος, ἐρριπτεν ἄγρια βλέμματα ἐπὶ τοῦ συνοδοῦ του, ὅστις ὑπόφασι πρὸ αὐτοῦ ὡς συνένοχος, ἐν ἐπέθῳμει νὰ ἴδῃ ἐξαφανιζόμενον. Ἄφνης ἀστραπὴ διεσχίσε τὴν σκοτίαν. Ὁ θωρακίτης καὶ ὁ ὑπαρχος εὕρισκοντο ἐπὶ τοῦ Μαρτίνεθ ἀβύσσου. Ὁ Μαρτίνεθ ἐχώρησε ζωηρῶς πρὸς τὸν Ἰωσίαν. Ἐθῆκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὤμου του καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ κεραυνοῦ κλιάνθησιν, εἶπε: — Ἰωσία!.. φοβοῦμαι!.. — Τί; τ' ἀστροπεδέλια!.. — Δὲν φοβοῦμαι αὐτὴ τὴν θύελλα, Ἰωσία, μὰ αὐτὴν ποῦ ἔχω μέσα μου!.. — Πι; ἀκόμα τὸν δὸν Ὁρτέθα ἔχεις ἔς τὸ νοῦ σου! Τί εἶν' αὐτὰ, ὑπαρχε, μὲ κάνεις νὰ γελῶ! ἀπεκρίθη ὁ Ἰωσίας, χωρὶς νὰ γελᾷ ἐν τούτοις, διότι ὁ Μαρτίνεθ εἶχε βλοσυρὰ τὰ ὄμματα, παρατηρῶν αὐτόν. Φοβερόν κεραυνοβόλημα ἀντήχησε. — Σῶπα, Ἰωσία, σῶπα! ἀνέκραξεν ὁ Μαρτίνεθ ἀλλοφρονῶν. — Διάλεξε, τὴν νύκτα νὰ μοῦ κάνης ἐπιπλήξεις! ὑπέλαβεν ὁ θωρακίτης. Ἄν φοβῆσαι, ὑπαρχε, κλίσε τὰ μάτια σου, στούμπωσε τ' αὐτιά σου! — Μοῦ φαίνεται, ἀνέκραξεν ὁ Μαρτίνεθ, πῶς βλέπω τὸν πλοίαρχον... δὸν Ὁρτέθα... μὲ σπασμένο κεφάλι... ἐκεῖ... Μέλαινα σκιά ὑπὸ λευκῆς ἀστραπῆς φωτισθείσα ἠνωρθῶθη εἰς εἰκοσι βηματῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ὑπαρχου καὶ τοῦ συνοδοιπόρου του. Τὴν αὐτὴν στιγμήν ὁ Ἰωσίας εἶδε παρ' αὐτῶν τὸν Μαρτίνεθ ὠχρόν, τρέμοντα, φοβερόν ἐν τῇ χειρὶ κρατοῦντα ἐγγχειρίδιον. — Τί εἶνε; ἀνέκραξεν. Ἀστραπὴ περιέβαλεν ἀμφοτέρους. — Βοήθεια! ἀνέκραξεν ὁ Ἰωσίας. Ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ μετ' ὀλίγον ἐξηπλώθη τὸ πτόμα τοῦ θωρακίτου. Ὁ Μαρτίνεθ, νέος Κάιν, ἔτρεχεν ἐν μέσῳ τῆς θύελλης τὸ καθρημαγμένον ὄπλον του κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ. Μετὰ τινὰς στιγμὰς δύο ἄνδρες ἐκυψν. ἐπὶ τοῦ πτώματος τοῦ Ἰωσίας, εἰπόντες:

— Πάει ο ένας!
 Ο Μαρτίνεθ έπλανατο ως παράφρων
 διά των φοβερών εκείνων άτραπών. Έ-
 τρεχεν άσκεπής υπό τόν βράχυν κατα-
 πίπτοντα ύδρον.
 — Βοήθεια! βοήθεια! ώρύετο κλονού-
 μενος επί των όλισθηρών εκείνων βράχυν.
 Αίφνης ήκούσθη κρότος ισχυρός.
 Ο Μαρτίνεθ παρετήρησε και ήκουσε
 τόν βρόχθον καταρράκτου.
 Ήτο τό ποτάμιον Ίζτολούκα, όπερ έ-
 κρημνίζετο πεντακόσια βήματα ύπ' αυτόν.
 Βήματα τενα παρωτέρω ύπερ τόν κα-
 ταρράκτην άκριβώς έκείτο γέφυρα άποτε-
 λουμένη υπό χονδρών σχοινίων. Η γέ-
 φυρα αύτη, συνεχομένη εις τας δύο όχθας,
 διά πασσαλών τινών έν τώ βράχυν έμπε-
 πηγμένων, έταλαντάτο υπό τού άνέμου ως
 νημα τεταμένον έν τώ κενώ. Ο Μαρτίνεθ
 δραξάμενος θάμνων τινών προύχώρων
 έρπων επί της γεφύρας. Κατώρθωσε δέ

δι' άγώνος μεγάλου να διαπεραιωθή εις
 τήν άντιπέραν όχθην...
 Έκει σκία τις ύψώθη ένώπιον αυτού.
 Ο Μαρτίνεθ ώπισθοδρόμησεν άναυδος
 και έπλησίασε προς τήν όχθην ήν ειχεν
 άπολίπει.
 Άλλά και εκεί άλλη ανθρωπινή μορφή
 ένεφανίσθη.
 Ο Μαρτίνεθ έπανήλθε, διά των γονά-
 των συρόμενος, εις τό μέσον της γεφύρας,
 τας χείρας συστρέφων έξ άπελπισμού.
 — Μαρτίνεθ! είμαι ο Παύλος! ειπέ
 φωνή τις.
 — Μαρτίνεθ! είμαι ο Ίάκωβος! ειπεν
 άλλη φωνή.
 — Επρόδικες τήν πατρίδα σου!...
 θ' άποθάης!...
 — Έσκότωσε τόν πλοίαρχον!... θ' ά-
 ποθάης!...
 Άπλους Ξηρός ήχος ήκούσθη. Οι πάσ-
 σαλοι, οι τας δύο της γεφύρας άκρα συγ-

κρατούντες, έπεσαν υπό τόν πέλεον.
 Βρυχηθός φρικάλος ήκούσθη, και ο
 Μαρτίνεθ, τεταμένος έχων τας χείρας,
 έκρημνίσθη εις τήν άβυσσον.
 Μετά μίαν λεύγαν ο δόκιμος και ο υ-
 ποκλειυστής συνητηθήσαν, διελθόντες
 διά πόρον τών ποταμών Ίζτολούκα.
 — Έξεδίκασα τόν Δόν Όρτέβα! ειπεν
 ο Ίάκωβος.
 — Κ' εγώ, άπεκριθή ο Παύλος, εξεδί-
 κησα τήν Ίσπανίαν.
 Ούτω εγεννήθη τό ναυτικόν της μεξι-
 κανικής Όμοσπονδίας. Τά δύο ισπανικά
 πλοία, παραδοθέντα αυτοίς υπό των προ-
 δοτών, παρέμειναν έν τη νεαρά τότε δη-
 μοκρατία και εγένοντο ο πυρήν του στο-
 λίσκου, όστις διημιρσιθήτει άλλοτε τό
 Τεξάς και τήν Καλλιφορνίαν προς τας
 πλοια τών Ηνωμένων Πολιτειών της Α-
 μερικης.

ΔΑΡΤΟΥΛΑ

(Έκ των του Όσσισανού. Μετάφρασις ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΝΑ)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

Αποθανόντος του βασιλέως των εν Ίρλανδία Καληδονίων Αρθου, ο υιός αυτού και διάδοχος Κορμάνος ο Β' έμεινεν εις τρυφερωτάτην ηλικίαν, υπό τήν κηδεμονίαν του Κουκουλίνου, υιού του Σίμου, ενός των διασημε-
 ρων ήρώων της εποχής του.
 Η μικρά του Κορμάνου ηλικία ενεδάρρνε δύο των ήγεμόνων των εν
 τη αύτῃ νήσω Φριβόλγυν, τόν Καίρβαν και τόν Τορλάστον, να κηρύξωσι
 κατ' αυτόν τόν πόλεμον. Ο Κουκουλίνος έκστρατεύσας κατά του Τορλάστον
 έφόνευσεν αυτόν και ένίκησε τό στρατεύμα του κατ' κράτος παρά τήν λί-
 μνην του Αέγου. Άλλ' ένφ' ιδίωκε τους έχθρούς έφρονίσθη και αύτῃ τραυ-
 ματισθείς υπό βίλους. Τόν θάνατον του ήρωος τούτου έδηγήσεν ο Όσσισ-
 ανός δι' ιδιαίτερου ποιήματος, όπερ μετά του νυν δημοσιευμένου άποτελοῦσι
 τήν εισαγωγήν, ούτως ειπείν, της ώραιάς έποποιίας της «Τεμόρας».
 Μετά τόν θάνατον του Κουκουλίνου, οι πλείστοι των ήγεμόνων της
 Ίρλανδίας έπανιστάτησαν κατ'ά τού νεαρού Κορμάνου, ένωθέντες μετά του
 Καίρβα. Μεταξύ των μενάντων πιστών εις τόν νεαρόν βασιλέα, διεκρίθησαν
 Τρουτίλλος ο υιός του Κόλα ήγεμόνος της Σελάμας και Νάθος ο υιός του
 Ουσανόρου ήγεμόνος της Έτας και οι μητρος άνεφός του Κουκουλίνου, έν
 και διεδήγησεν εις τήν άρχηγίαν του στρατού. Ο Τρουτίλλος ήττηθείς έφ-
 νούθη, έπίση: και ο πατήρ αυτού, ο γέρον Κόλας. Ο Νάθος όμως, και τρι-

νός, ιδιάρηδυσεν επί μακρόν, έχων μεθ' εκουθῃ και τούς δύο μικροτέρους
 αδελφούς του, τόν Άλτον και τόν Αρδάνον. Άλλ' ένφ' ούτος κατατρόπου
 τούς κατ' αυτόν βαδίσαντας έχθρούς, ο Καίρβας εδρών ειδικίαν έδολοφύ-
 νησε τόν Κορμάνον. Τοῦτο δέν απήδωκε τόν Νάθον, όστις έκστρατεύσας
 κατ'ά τού Καίρβα τόν ήγάγησε να φύγη εις τας ένδοτέρα της νήσου.
 Τότε ο Νάθος είδε τήν Δαρτούλα θυγατέρα του φονευθέντος βασιλέως
 της Σελάμας Κόλα, ήν ειχεν αιχμαλώτων ο Καίρβας. Οι δύο νέοι έρωτεύ-
 θησαν άμοιβάτως, άλλ' ο Καίρβας διά βραδουργιών και ύποσχέσεων έπεισε
 τού: υπό τόν Νάθον Ίρλανδοῦς να έγκαταλίπωσι τόν άρχηγόν των, όστις
 ήγαγάσθη να επιβιβάσθη μετά των αδελφών του και της Δαρτούλας εις τι
 πλοιον όπως επιστρέψη εις Σκωτίαν. Άλλά μόλις άνήχθησαν εις τό πλάγος
 σφοδρά τρικυμία έκελθούσα έρριψεν αυτούς εις τήν άκτήν του Όδλατέρ, όπου
 έστρατοπέδευεν ο Καίρβας. Ο Νάθος προσέκλεισεν αυτόν εις μονομαχίαν,
 ήν όμως ο Καίρβας δέν έδήχη. Άλλά προσέβαλε τούς τρις αδελφούς μεθ' ο-
 λου του στρατού του. Ούτοι ήμύναντο γενναίως και έφόνευσαν πολλούς,
 άλλ' επί τέλους καταβλήθέντες υπό τού άρμού έφρονίσθησαν. Η άτυχῃ
 Δαρτούλα τραυματισθείσα απέθανεν επί τού πτώματος του έραστόυ της.
 Τό ποιήμα άρχεται κατ'ά τήν προηγούμενην τού θανάτου των τριών αδελ-
 φών νύκτα. Τά προηγούμενα εξιστοροῦνται δι' έπισοδίων.

Εύμορφη Κόρη τ' ούρανού, είναι γλυκερή τῃ νύχτα,
 Η σωπή της όφης σου. Μαγευτική προβαίνει
 Και τὰ γαλάζια σου αλλουθούν πατήματα τ' αστέρια.
 Φαίνεσαι αναγαλλιάζουσα τὰ σύγνεφα και ντύνου
 Με λαμπρό φῶς χαρούμενα τὰ σκοτεινά τους στήθια.
 Κόρη της νύχτας, ποίος ψηλά 'ς τόν ούρανό σμοιάζει;
 Ντροπιάζονται 'ς τήν όψι σου τάστρα και άλλο μέρος
 Τὰ μαρμαριμένα βλέμματά εντροπαλά γυρνάνε.
 Άλλά, πέ: μου, φῶς εύμορφο, ποῦ κρύβεσαι και άφίνεις
 Τό δρόμο σου, όταν χάνεται ή καθαρή σου όψι;
 Έχεις και σῦ τό σπίτι σου, ώσαν έμέ, και κλεισσαι;
 Η φεύγεις και αναπαύεσαι 'ς της λύπης σου τόν Ισκιρ;
 Έπέσαν ή αδελφάδες σου από ψηλά; ή δέν είναι
 Έκείνες που έχαιρόντανε πλέον με σῦ τῃ νύχτα;
 Σελήνη μου, έβούσθηκα! και σῦ συχνά τραβίεσαι
 Και κρύβεσαι γιὰ νάν ταις κλαίς. Θε νάλθη όμως νύχτα
 Όπου και σῦ άπ' τόν ούρανό γιὰ πάντοτε θά πέσης.
 Και θε ν' άφήσης, ωοιμέ! τό γαλανό σου δρόμο!
 Περήφανα θε νάβγουνε τότε ψηλά τ' αστέρια
 Και θε να λαβουνε χαρά όση ντροπή ειχαν πρώτα...
 Άλλά τώρα τῃ λάμψι σου, Σελήνη μου, ένδύσου

Και σκύψε από τόν ούρανό και κύτταξε τριγύρου...
 Και σῦ τὰ σύγνεφα, άνεμο, σκόρπισε νάμπερση
 Να ιδῆ: να αντιλάμπουνε άντίκρου της οι βράχοι,
 Και να κυλίση ή θάλασσα τὰ μαύρα κύματά της
 'Σ τό φῶς όπου άπάνου της σπιθόβολό θά χύση...
 Ο Νάθος εις τό πέλαγο. Είναι μαζῃ του ο Άλτος,
 Άκτινα νεότης. Κάθεται κοντά τους ο Αρδάνος,
 Ο αδελφός τους. Φεύγουνε, 'ς της νύχτας τό σκοτάδι,
 Φεύγουν του Ουσανόρου τὰ παιδιὰ τῃ λύσσα του Καίρμπα.
 Άλλά, ποία 'ς τό πλάγι τους καθεται; Τῃς σκεπάζει
 Τήν εύμορφαδα φθονερή ή άραχμασμένη νύχτα!
 'Σ τόν άνεμο της θάλασσας στεναχούν τὰ μαλλιά της.
 Ατακτα κυματίζουνε τὰ ρούχῃ της τὰ μαύρα.
 Όμοια με τό φάντασμα του Ουρανού που πηναίει,
 Εύμορφο και κομάρωτό, 'ς τού σύγνεφου τῃ μέση!
 Είπ' ή Δαρτούλα! — και μπορεί νάναι άλλη από εκείνη;
 Έκείνη όπου άνάμεσα 'ς ταις κόραις της Έρίνας
 Ηλιος με: τάστρα φαίνεται; — Έφυγε με τό Νάθο,
 Έφυγε από τόν έρωτα του σκοτεινού Καίρμπα...
 Όμοιέ! έχθροί σ' έμπικίζουσε οι άνεμοι, Δαρτούλα,

Και άρμυούνται να σέ φέρουνε 'ς τῃ δασωμένη Έτα...
 Αύτοι δέν είναι οι βράχοι σου, ω Νάθε, όπου βλέπεις!
 Δέν είναι αυτό τό μούγκρημα της θάλασσας σου, Νάθε.
 Έκει κοντά σου εδρίσκονται του έχθρού σου τὰ καλάτια,
 Και άντίκρου σου σηκώνονται οι πύργοι του Καίρμπα!
 'Σ τῃ θάλασσα τό πράσινο κεφάλι της Ούλλίνας
 Λούζεται, και σέ δέχεται της Τουράς ο λιμένας!...
 Νοτιά, που ήσουνε, άπιστη; ω άνεμο προδότη,
 Για πέ: μου, που εύρισκόσουνε; Ποίος σ' εκράτει τότε
 Όταν άπατηθήκανε τὰ τέκνα της καρδης μου;
 Είς τὰ πανιά του Νάθου μου γιατί να μη φυσήσης,
 'Ια να ιδῆ άντίκρου του της Έτας του τούς βράχους;
 Άνάμεσα 'ς τὰ σύγνεφα νάν τους ιδῆ κρυμμένους,
 'Σ τού άγαπημένου αφέντη τους τῃ θεά να χαρούνε!...
 Πολύν καιρό έστάθηνες, ω Νάθε, μακρὰ του,
 Κ' επέρασε άγύριστη του γυρισμού ή μέρα!...

Άλλά σέ είδε ή ζένη γῆ, άγαπημένη Νάθε.
 Άγαπημένος ήσουνε 'ς τὰ μάτζε της Δαρτούλας.
 Η όψι σου ήταν εύμορφη σαν της άγῆς τῃ λάμψι.
 Σάν τό φτερό του κόρακα ήτανε τὰ μαλλιά σου,
 Και ή ψυχῃ σου ήτανε, εύγενική, μεγάλη,
 Γλυκειά-γλυκειά, σαν τῃ στιγμή που βασιλεύει ο Ήλιος.
 Μαγεύει τό ψιθύρισμα που χύνουν τὰ καλάμια
 'Σ τόν άνεμο: έτσι έμάγευε κι' ο ήχος της φωνῃς σου,
 Σάν τό γλυκό μουρμούρισμα της Λώρας... Είς τῃ μάχη,
 Άγριωμένης θάλασσας ήσουνε καταιγίδα.
 Τρομακτικά έβροντούσανε, ω Νάθε, τάρματά σου,
 Και οι έχθροί έσκορπιόντανε 'ς τού δρόμου σου τόν ήχο.
 Πρώτη φορά σέ εξάνοιξε έτότε; ή Δαρτούλα,
 'Απ' της Σελάμας τούς ψηλούς, χορταριασμένους πύργους,
 Έκείθε όπου οι πατέρες τους ειχαν τῃ κατοικία τους.
 Η τρομασμένη της καρδιά σέ είδε κ' ετίναχθη...
 'Ω ζένη, είσαι εύμορφο! ειπεν άμέσως. Είπαι
 Εύμορφο εις τόν πόλεμο, ω φίλε του Κορμάνου!
 Άλλά που τρέγεις; ωοιμέ! που ή άνδρεία σέ σέρνει,
 'Ω νέε ζωηρόθαλμε; Δίγους ανθρώπους έχεις,
 Κ' έχει πολλούς τριγύρω του ο άγριος Καίρμπα!
 Τό μισητό του έρωτα νάμπερουνε να φύγω,
 Γιὰ να χαρῶ 'ς τό πρόσωπο του εύμορφου μου Νάθου!
 Εύτυχισμένοι τ' Έτας του οι άγαπημένοι λόφοι,
 Πολλὰ: φοραίς θά τόν ιδούν να πηαίνει 'ς τό κυνηγι!
 Πολλὰ: φοραίς τὰ στήθια του θά ιδούν τὰ μαρμαρένεα,
 Όταν τ' άέρι ελαφρά θά σκώνη τὰ μαλλιά του!

Αυτά, Δαρτούλα εύμορφη, ειπες όταν τόν είδες
 'Απ' της Σελάμας τούς ψηλούς, χορταριασμένους πύργους.
 Και τώρα;... νύχτα άγρια και μαύρη σέ κυκλώνει!...
 Σέ άπάτησαν οι άνεμοι, εύγενική Δαρτούλα.
 Φυσούν ψηλά 'ς τῃ θάλασσα!... 'Ω! παύσε γιὰ λιγάκι,
 Παύσε, άέρι του Βορέα, ν' ακούσω τῃ φωνῃ της...
 Είναι ή φωνῃ σου εύχάριστη, άνάμεσα 'ς τού άνέμου
 Νάκουσαι τό φύσημα, ω κόρη της Σελάμας.
 — Αύτοι είναι του Νάθου μου οι άγαπημένοι λόφοι;
 Τό ήσυχο μουρμούρισμα άκούω του ποταμιού του;
 'Από τὰ σπίτια έρχεται αυτό τό φῶς του Ουσανόρου;
 'Ω! ή όμίχλη είναι πυκνή, και άδύνατη ή άκτινα!
 Άλλά, άς είναι άδύνατη. Αυτό δέν με σκοτίζει.
 Είς της Δαρτούλας τῃ ψυχῃ φῶς μοναχό είν' ο Νάθος.
 Άλλά, γιατί τό στήθι σου, ω Νάθε μου, στεναζει;...
 Σέ ζένη γῆ δέν είμαστε, άγάπη της καρδιάς μου!...
 — Δαρτούλά μου, του Νάθου σου αύτοι δέν είναι οι βράχοι,
 Ο Νάθος της άπάντησε. Δέν είναι αύτός ο ήχος
 Που χύνουν τὰ ποτάμια του. Επεινήν τῃν άκτινα
 Τὰ σπίτια δέν τῃ στέρνονε, Δαρτούλά μου, του Ουσανόρου.
 Μακρὰ πολύ, άγάπη μου, είμαστε από κείνα!
 Σέ ζένη γῆ εύρισκόμαστε έχθροί μας τῃν δρίζουν.
 Έχθροί μας άθανάσιμοι, ο σκοτεινός Καίρμπα!
 Όμοιένα! μάς άπάτησαν οι άνεμοι, Δαρτούλα.
 'Σ τόν Ούρανό τούς βράχους της σηκώνει εδῶ ή Ούλλίνα!...

Άλτε μου, έσύ πήγαινε εις του βορέα τούς βράχους.
 Και σῦ, Αρδάνε, έπαρε δίπλα τό περιγιάλι,
 Μη μάς πλακώσουνε οι έχθροί έξαρνα και της Έτας
 Χαθή ή έλπίδα. Μοναχός ως τόσο εγώ πηγαίνω
 'Σ αυτόν τόν πύργο να ιδῶ ποός καθεται πλησίον
 'Σ τό φῶς εκείνο. 'Σ τό γιάλο να ήσυχάζης λίγο
 Μείνε, ψυχῃ μου, εύμορφη του έρωτα άκτινα.
 Σάν άστραπή ούρανια, του Νάθου σου τό χέρι
 Θα σέ κυκλώη, φύλακας άκούμητος κοντά σου.
 Είπε και άνεχώρησε. Είς τό γιάλο εκείνη
 Με σκοτεινή τῃν όψι της εκάθησε μοναχή.
 Θελό θελό έκρεμότουνε 'ς τὰ μάτζε της τό δάκρυ,
 Κ' εκύταζε δλόγυρα τό Νάθο μήν ξανοιξη.
 Έγερνε τό κεφάλι της πάτημα μήν ακούση...
 Και πάτημα δέν άκουε. — Όμοιένα! που έπήγες,
 Νάθε, παιδί τῃς άγάπης μου; Άγρια βοή άνέμου
 Τριγύρω μου, της άμοιρης! συρίζει και με δένρει.
 Μαύρη είν' ή νύχτα και άγρια, και σῦ μακρὰ μου λείπεις!
 Ποίος σ' έμποδίζει, Νάθε μου, 'ς' έμένα να γυρίσης;
 Μην έσαι; άπαντήθηκες με τούς έχθρούς και ή μάχη
 Τρομακτική άρχίνησε 'ς της νύχτας τό σκοτάδι;

Ηλθε ο Νάθος σκοτεινό ήταν τό πρόσωπό του,
 Γιατί είδανε τὰ μάτζε του τόν πεθαμένο φίλο.
 Του Κουκουλίν τό φάντασμα δλόγυρα 'ς τούς πύργους
 Τῃς Τουράς ετριγύριζε. Ητανε ο στεναγμός του
 Συχνός-συχνός, εκκαρδιος και εβγαίνε μ' άγώνα.
 Άκόμα ή μισόδουστη των όμματιών του φλόγα
 Τρομακτική έφρονότουνε. Κόλονα από όμίχλη
 Είχε κοντάρι. Σκοτεινά έφραίνοντο τ' αστέρια
 'Απ' τῃ μορφή του άνάμεσα. Και έμοιάζε ή φωνῃ του
 Με άνεμο σέ σπῆλαιο. Αύτός τῃν ιστορία
 Τῃς λύπης του έδιγῆθηκε. Κ' ήτανε λυπημένη
 Γικυτό του Νάθου ή ψυχῃ. Έμοιάζε ήλιος πῶχει
 Τό πρόσωπο θολόμαυρο 'ς όμίχλιασμένη μέρα.
 — Τι έχεις, φῶς μου; και γιατί είσαι αποτεινισμένος;
 Του ειπέ τότε ή εύμορφη του Κόλα θυγατέρα.
 Είς τῃν καρδιά της ήτηνης Δαρτούλας είσαι ήλιος,
 Κε' όλη ή χαρά μου καθεται εις τὰ γλυκά σου μάτζα.
 Τῃς άμοιρης! δέν μδμεινε άλλος στον κόσμο φίλος,
 Έξω από σένα, Νάθε μου! Ο μαυρός μου πατέρας
 Είναι 'ς τό μνήμα, κ' ή έρμιά καθεται 'ς τῃ Σελάμα!
 Η λύπη της πατρίδας μου τὰ εύμορφα ποτάμια
 Σκεπάζει μ' ένα σαβανο μαύρο κι' άραχνιασμένο!
 'Σ τόν πόλεμο έσκοτώθησαν όλοι οι πιστοί μάς φίλοι,
 Με τόν Κορμάνο, τούς έχθρούς γενναία πολεμώντας!

Η νύχτα εκαταίβαινε. Τὰ γαλανὰ βυζίκια
 Δέν έβλεπα πότερχανε. Από τὰ μαύρα δάσια
 Ο άνεμος συρίζοντας έβγαίνε της Σελάμας.
 Είς ένα δένδρο μοναχή καθόμουνα άπουκάτου,
 'Σ τούς πύργους του πατέρα μου τούς παλαιούς πλησίον.
 Έξαφνα ένα φάντασμα ξανοίγω και διαβαίνει.
 Προσεκτικά τό κύτταξα. Όμοιένα! Ο Τρουτίλλος,
 Ο αδελφός μου, πῶλειπε 'ς τόν πόλεμο εναντίον
 Του σκοτεινού και άγριου Καίρμπα!... Και τῃν ίδια
 Στιγμή κοντά μου έρχεται ο άπρομάλλης Κόλας,
 Κοιμωθῶντας 'ς τό κοντάρι του. Είχε 'ς τῃ γῆ-γερμένο
 Τό σκοτεινό του πρόσωπο. Καύμος εις τῃ ψυχῃ του.
 Ερώλιζε. 'Σ τό πλάγι του κρημότουν τό σπαθί του.
 Εφάρει των πατέρων του τῃν περικεφαλαία.
 Έβραζε εις τὰ στήθια του ή λύσσα του πολέμου,
 Κ' έπροσπαθούσε μάταια τὰ δάκρυα του να κρύψη.
 Δαρτούλα, — άναστεναχόντας μούπε, — της γενεας μου
 Έσύ είσαι τώρα ή ύστερη! Έβούσθησε ο Τρουτίλλος!
 Ο βασιλέας ζωντανός δέν είναι της Σελάμας.
 Έρχεται εναντίον μας με χίλιους ο Καίρμπα!...
 Ας έλθῃ. Τόν περήφανο θά ταπεινώσῃ ο Κόλας.
 Και τρομερά θά εκδικηθῃ τό σκοτωμένο γιού του!
 Άλλά, που κατάφυγο θά εύρω άσφαλισμένο,

Να σέ γλυτώσω ; ... κείτονται 'ς τὸ χῶμα, θυγατέρα,
Οἱ φίλοι μας, καὶ ἡ ὄψη σου τοῦ ἡλίου εἶναι ἀκτίνα.
— «Ὀυμὲ! ἀναστεναζόντας εἶπα, ὁ βασιλεὺς
Ἔπεσε ; ... εἰς τὸν πόλεμον δὲν θὰ βλέπω πλέον
Τὸ χέρι τοῦ Τρουτίλλου μου νὰ λάμπει καὶ ν' ἀστράφει ; ...
Ἄλλὰ, διὰ τῆς χάρις σου τὴ σωτηρία, Κόλα,
Ἄλλ' ἢ μὴ φοβάσαι. Κύτταζε. Ἐκεῖνο τὸ δοξάρι
Βλέπεις ; ἡ σωτηρία μου 'ς αὐτὸ εἶναι φυλαγμένη.
Εἶναι πολὺς πολὺς καιρὸς πῶμαθα νὰ σκοτόνω
Ἄλαφρα . . . Δὲν εἶν' ὅμοιος κ' ἐκεῖνος μὲ τ' ἀλάφρα
Τοῦ δάσους ; ἀποκρίσθη μου, πατέρα τοῦ Τρουτίλλου . . .
Ἄστραψε ἀπὸ τῆς χαρᾶς ἡ γηραιή του ὄψη.
Ἐχόσανε τὰ μάτια του πυκνὸ-πυκνὸ τὸ δάκρυ,
Κι' ἀρχίνασαν νὰ τρέμουνε τὰ μακρὰ χεῖλια.
— Ἀληθινὰ εἰς' ἀδελφῆ, μοῦ εἶπε, τοῦ Τρουτίλλου.
Ἔχεις καὶ σὺ τὸ αἷμά του καὶ 'ς τὴ φωτιὰ του βράξεις.
Ἄ! ἔλα ἔδω, Δαρτούλα μου, νά! πάρε τὸ κοντάρι
Καὶ τὴν ἀσπίδα. Σπείρασε τὸ τροφερὸ κεφάλι,
Μ' αὐτὴ ποῦ βλέπεις, κόρη μου, τὴν περικεφαλαία.
Εἶν' ἄρματα ποῦ νειούτσικος πολέμιτος ἐφόρει.
Μόλις χαράξῃ, θάβγουμε τὸν ἀσεβῆ Καίρμπα,
Κόρη μου, ν' ἀπαντήσουμε . . . μά, πρόσθε, πλῆσιον
Νὰ στέκῃς 'ς τὸν πατέρα σου, τὸ ἀσπίδας του ὁ ἴσκιος
Νὰ σὲ σκεπάσῃ . . . Ἐμπόρουνα ἔναν καιρῷ, ωυμένα!
Νὰ σούμαι ὑπεράσπισι. Μὰ τώρα ἡ ἡλικία
Ἐκάθησε 'ς τὸ χέρι μου, καὶ κύτταζε πῶς τρέμει.
Ἐχασε τώρα, ἔχασε τὴν πρώτη δύναμί του,
Καὶ λύπης μαῦρο σὺννεφο σκεπάζει τὴ ψυχὴ μου.
— Ὡ τὸ ὕστερο, ἐπέρασε τῆς νύκτας τὸ σκοτάδι,
Καὶ τῆς αὐγῆς τὸ χλωμὸ φῶς ἐξύπνησε κ' ἐβγῆκε.
Ὁ ἀσπρομάλλης ἦρας ἐκίνησεν ὁ πρῶτος,
Καὶ γύρω του ἐμαζώθησαν οἱ δούκες τῆς Σελάμας
Μὰ λίγοι καὶ ἀσπρομάλλιδες, τί τὰ παιδιὰ τῆς νειότης
Ἐπέσανε 'ς τὸν πόλεμον μαζί μὲ τὸν Τρουτίλλου . . .
— Ὡ σύντροφονε τῆς πρώτης μου ἐκείνης ἡλικίας,
Εἶπε ὁ Κόλας, τέτοιους, ὦ φίλοι, ἂν θυμάστε,
Ὡ τάρματα δὲν μ' ἐβλέπετε. Δὲν ἦμουνα, ὄχι, τέτοιος
Ὡ τὸν πόλεμον ὅπου ἔπεσε νεκρὸς ὁ Κομφαδάνος.
Ἡ λύπη μ' ἐκατάβαλε. Οἱ χρόνοι τὴν ἀσπίδα
Κυττάτε πῶς μὲ φάγανε. Ὡ τὸν τοῖχο κρεμασμένον
Ἄνεργο γιὰ πολὺν καιρὸ ἔμεινε τὸ σπαθί μου.
Ἦλθανε τὰ γεράματα, σὺν τῆς ἐρμιάς οὐμίχλη,
Ἦλθανε μαῦρα καὶ ἀλλακά. Ἐλεγα μὲ τὸ νοῦ μου
Πῶς ἤσυχον τὸ βράδου μου καὶ εἰρηνικὸ θὰ ἦναι,
Καὶ ἡ φυγὴ μου ἀπὸ δῶ σὺν φῶς ποῦ ἀγάλι-γάλι
Μικραίνει ἴσκι ποῦ σόνεται. Μὰ, ἦλθε ἡ καταγιγδα
Καὶ σὺν τὸ ἴδρῳ κλονίζομαι ὅπουδε πολλοὺς χρόνους.
Εἰς τὴ Σελάμα ἐπέσανε οἱ κλώνοι μου καὶ τρέμω
Ἀνάμεσα 'ς τὰ σπύρια μου . . . Ποῦ εἶσαι ἐσύ, Τρουτίλλε,
Μὲ τοὺς πεσμένους ἦρας ; ... Ὡ, δὲν μ' ἀπολογίσαι,
Καὶ ἡ καρδιά μου σέπεται σὲ λύπης μαῦρῃ λίμνῃ ! . . .
Ἄλλ' ὄχι ! . . . τί θὰ κάμουμε ; ... ἡ λύπη τώρα ἄς πάσῃ.
Σὲ λίγο θάνατι κατὰ γῆς ἀπὸ τοὺς δύο ἕνας.
Ἡ ὁ Καίρμπα ἢ ἐγὼ ! . . . Ἀκούω ν' ἀναγεννιέται
Ἡ δύναμι 'ς τὰ γέρεα μου, κ' ὑπομονὴ δὲν ἔχει
Πότα ν' ἀκούσῃ τῆ βοῇ τῆς μάχης ἡ καρδιά μου.
— Ἀπὸ τῆ θήκη ἔσυρε τὸ κοφτερὸ σπαθί του
Ὁ ἦρας, κ' οἱ δούκες του μαζί. Ὡ τὴν παιδιὰδα
Μὲ σταθερὸ τὸ πάτημα ἀτρόμητοι προβαίνουν,
Καὶ κολυμβᾶν 'ς τὸν ἀνεμον τὰ κάταπρα μαλλιά τους.
Ὡ τῆς Λένας ἐκαθότουσε τὴν ἐρμη παιδιὰδα
Κ' ἐώραζε τὴ νίκη του ὁ ἄγριος Καίρμπα.
Τοὺς εἶδε ἐναντίον του ποῦ ἐπῆγαιναν καὶ ἀμέσως
Τοὺς δούκες του ἐκάλεσε . . . Ἄλλὰ, γιὰ τὸ σὸ Νάθο
Ἐγὼ νὰ πῶ πῶς ἔγινε ὁ πόλεμος ἐκεῖνος ;
Μήπως δὲν σ' εἶδα ἀνάμεσα νὰ χύνεσαι σὲ χίλιους,
Παρόμοιος μὲ ἀστραπὴ μέσα σὲ μαῦρα νέφρα ;
Ἦταν φριχτὸ τὸ θέαμα καὶ εὐμορφο. Οἱ δούκες
Ἐπέτανε ἀναρίθμητοι 'ς τὸν κόκκινόν σου ἄρμα . . .
Τοῦ Κόλα δὲν ἐνήστεφε καὶ τότε τὸ κοντάρι.

Τὰ πρῶτα ἀνδραγαθήματα θυμήθηκε κ' ἐκείνο
Κ' ἐσώριαζε ὅθ' ἐπέρασε τοὺς δούκες τοῦ Καίρμπα . . .
Μὰ ἐπέταξε συρίζοντας θανατορὴ σαίτα
Ἀπὸ μακρὰ κ' ἐπέρασε τοῦ γέροντα τὰ στήθη . . .
Ἔπεσε κατὰ πρόσωπον κ' ἐβρόντησε ἡ ἀσπίδα.
Ἔνα φρικτὸ τρεμούλιασμα ἀκούσε 'ς τὴν καρδιά μου.
Ἀπάνωθ' ἐπῆλθε τὴν ἰδικὴ μου ἀσπίδα
Κ' ἐφάνηκαν τὰ στήθη μου. Ἐρχότουσε ὁ Καίρμπα
Μὲ τὸ κοντάρι του ψηλά. Σὺν εἶδε τῆς Σελάμας
Τὴν κόρη, ἀκτινοβόλησε ἡ σκοτεινὴ του ὄψη.
Ἐρρίξε τὸ κοντάρι του. Ὡ τὸ σκοτωμένον Κόλα
Ἐσκάψε μνήμα, καὶ ἐμὲ ἀναίσθητη καὶ κρύα
Εἰς τὴ Σελάμα ἔφερε. Ἐρωτικά μοῦ εἶπε
Λόγια πολλά . . . Ἄλλ' ἦτανε 'ς τὴ λύπη βυθισμένη
Βασιλεὴς ἡ ψυχὴ μου. Τὸ σπαθί εἶδα τοῦ ἀδελφοῦ μου,
Τὸ ἀσπίδες τῶν πατέρων μου, τῶν φίλων μας τὰ ὄπλα,
Κ' ἐκάθητο 'ς τὰ μάτια μου ἀδιάκοπα τὸ δάκρυ.
Ἐτότες, Νάθε, ἐφθασε καὶ ἔφυγε ὁ Καίρμπα,
Σὺν φύγει ἡ νύκτα τῆς αὐγῆς τὴν εὐμορφὴ ἀκτίνα.
Εἶχε μακρὰ τὸ στράτευμα καὶ ἀδύνατον τὸ χέρι
Ἦτανε γιὰ ν' ἀντισταθῇ 'ς τὸ δυνατό σπαθί σου . . .
Ἄλλὰ, γιὰτί ἔτσι φρίνασαι, ψυχὴ μου, λυπημένον ;
Τί ἔχεις ; εἰπ' ἡ εὐμορφὴ τοῦ Κόλα θυγατέρα.
— Δαρτούλα μου, ἀπάντησε ὁ Νάθος λυπημένος,
Νέος πολὺ 'ς τὸν πόλεμον πρώτη φορὰ ἐπῆγα.
Ὁ κίνδυνος ἐφάνηκε ὅταν ἐμπόρευα μόλις
Νὰ ρίξω τὸ κοντάρι μου. Καὶ ὅμως ἡ καρδιά μου
Χαρὰ γεμάτη ἐπέταξε 'ς τὴν τρομερὴ του ὄψη,
Ὡσὺν στενὴ καὶ πράσινη κοιλάδα, ποῦ ὁ Ἥλιος
Ἐνδύει μὲ τὲς ζωηρὰς ἀκτίνες του πρὶν κρούσῃ
Ὡ τὰ νέφρα τὸ κεφάλι του. Ὡ τὴ μέση τοῦ κινδύνου
Ἐγέλουνα προτοῦ νὰ ἰδῶ τὴν κόρη τῆς Σελάμας.
Ἐγέλουσα πρὶν νὰ σὲ ἰδῶ, ἀγαπητὴ Δαρτούλα.
Σὺν ἀστρο ποῦ ἀκτινοβολεῖ τὴ νύκτα ἀπὸ τὲς ράχες,
Ἄλλὰ ἀργὰ ἐναντίον του τὸ σὺννεφο πηγαίνει
Καὶ φοβερίζει τὸ εὐμορφο καὶ ἀκτινοβόλο φῶς του.
Ὡ ἔχθρῳνε γῆ εὐρισκόμαστε. Οἱ ἀνεμοὶ, ψυχὴ μου,
Σκληροὶ μᾶς ἀπατήσανε. Πλῆσιον μᾶς δὲν εἶναι
Φίλοι νὰ μᾶς βοηθήσουνε, οὔτε οἱ βράχοι τ' ἔτας.
Κόρη τοῦ Κόλα, πῶς μπορῶ νὰ σὲ γλυτώσω τώρα ;
Δαρτούλα μου, οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Νάθου εἶν' ἀνδρείοι.
Πολλὲς φέρεις 'ς τὸν πόλεμον ἀστράφαι τὰ σπαθιά τους.
Ἄλλὰ, καὶ τί θὰ κάμουμε οἱ δύο 'ς χιλιάδες ; . . .
Τῆς Σελάμας βασιλόπουλον, Ὁσκαρῆ, τὰ πανιά σου
Νὰ ἔφερνε ὁ ἀνεμος ! Νὰ ἔλθῃς ὑποσχέθης
Μαζὺ μας εἰς τὸν πόλεμον τοῦ δύστουχο Κομφαδάνου.
Ἄ! τότε πόσο δυνατό τὸ χέρι μου θὰ ἦταν,
Μὲ τοῦ θανάτου ὅμοιον τὸ φλογόβολο χέρι !
Ἄστραψε 'ς τὰ καλάτσια του ὁ ἀσεβῆς Καίρμπα,
Καὶ θάβουσε, Δαρτούλα μου χωρὶς κανένα φόβον . . .
Μὰ, ἔχε θάρρος. Ἐλπίζε. Μὴν τρέμεις. Νὰ νικήσουν
Ἐμποροῦν ἀκόμα τὰ παιδιὰ τοῦ Οὐσνόρου. — Θὰ νικήσουν,
Ναί, θὰ νικήσουν, Νάθε μου, ἡ εὐμορφὴ Δαρτούλα
Εἶπε, καὶ ἀκτινοβόλησε ἡ ὄψη τῆς 'ς τὸ λόγο
Ναί, μοῦ τὸ λέει ἡ καρδιά, δὲν θὰ ἰδῇ ἡ Δαρτούλα
Τοῦ σκοτεινοῦ καὶ ἀγριοῦ Καίρμπα τὰ καλάτσια.
Φέστε μου ἐκεῖνα τάρματα ποῦ βλέπω 'ς τὸ καραβί
Ν' ἀστράφτουσιν εἰς τοῦ σὺννεφου ὅπου περᾶ τὴ λάμπη.
Θάβω ἐγὼ 'ς τὸν πόλεμον . . . ὦ φάντασμα τοῦ Κόλα,
Ἔσ' εἶσαι ὅπου φαίνεσαι μέσα 'ς τὸ νέρι ἐκεῖνο ;
Ποῖός καθεται 'ς τὸ πλάγι σου μαῦρος, σκοτεινισμένος ;
Ἔσύ, Τρουτίλλε ! . . . Καὶ θὰ ἰδῶ τὸ σκοτεινὰ καλάτσια
Ἐκεῖνον ὅπου ἐσκότωσε ἐσὲ καὶ τὸν πατέρα ;
Φαντάσματα τ' ἀγάπης μου ! ποτέ . . . σὲς κάνω ὄρμον ! . . .
Ἀκτινοβόλησε ἡ χαρὰ 'ς τὸ πρόσωπον τοῦ Νάθου,
Ὡσὺν ἀκούσε τὰ λόγια τῆς. — Τοῦ Κόλα θυγατέρα,
Εἶπε, μοῦ ἀστράφτεῖς 'ς τὴν ψυχὴ. Ἄ! τώρα ὁ Καίρμπα
Ἄς ἔλθῃ μὲ τοὺς χίλιους του. Σπύνασε ἡ ἀνδρεία μου.
[Ἐκείνη τὴ στιγμὴ]

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Τὸ ἀπαίσιον τηλεγράφημα. Μὲ
φιλά φιλά γραμματάκια, ἀτίνα οἱ μὲν ἀ-
ναγνώσται ονομαζοῦσιν ἐκτυπωτικά, οἱ
δὲ τυπογράφοι τῶν ὀκτώ, ἀνεκονώθη διὰ
τοῦ τηλεγράφου εἰς τὸν τύπον καὶ διὰ
τοῦ τύπου εἰς τὸ Πανελλήνιον, τὴν πρώτην
τῆς παρελθούσης Κυριακῆς, ἡ ἐξῆς ἀπαι-
σία εἰδήσεις.

« Τηλεγραφήματα ἐκ Φιλίππουπόλεως, πηγῆς αὐ-
θεντικῆς, βεβαιούσιν ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἱκανα-
στατικῷ κινήματι, ὁ Γαβριὴλ πασᾶς, διοικητῆς
τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας, ἐξεδιέχθη, ἡ δὲ κυ-
βέρνησις αὐτοῦ κατεδόθη. Ἡ διοίκησις τῆς χώρας
ἀνετίθη εἰς προσωρινὴν ἐπιτροπήν. Ἡ τάξις δὲν ἐ-
ταράχθη. Ἡ προσωρινὴ ἐπιτροπὴ ἐξήτησε τὴν βο-
ήθειαν τῶν βορείων Βουλγάρων. Ὁ ἡγεμὸν τῆς
Βουλγαρίας ἀπεδέξατο τὴν ὑπό τῆς προσωρινῆς
ἐπιτροπῆς τῆς Φιλίππουπόλεως γενομένην ἀπε-
κλήσιν καὶ συνέταξεν τὴν βουλὴν διὰ τὴν 22
τρίχοντος· ἀνεχώρησε δὲ εἰς Φιλίππουπολιν μετὰ
τοῦ προέδρου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. »

Ἄν δὲ περὶ τὴν μεσημέριαν, ὅτε ἡ εἰδη-
σις ἦτο τοῖς πᾶσι γνωστῆ, περιήραστο
τις τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, πολλὰ θὰ ἦ-
δύνατο νὰ ἀκούσῃ, πολλὰ νὰ σκεπθῇ καὶ
πολλὰ νὰ μελετήσῃ.

Ὁ Α. Διχάσας τὰ σημερινὰ τηλεγρα-
φήματα.

Ὁ Β. « Ποτέ μου δὲν τὰ διαβάξω, οὔτε
τὰ πιστεύω. »
— Μακάρι νὰ ἦταν ψεύτικα καὶ τὰ
σημερινά !
— Τί τρέχει λοιπόν ;
— Πᾶσι ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμανία . . .
πᾶσι ἡ Φιλίππουπόλις . . . τὴν πῆραν οἱ
Βούργαροι !
— Οἱ Βούργαροι αἱ ! . . . καὶ ποῦ πέφτει
αὐτὴ ἡ Ρωμανία ; . . .
— ! . . .
Ὁ Γ. « Σὲ εἶδα προτῆτερα καὶ χειρο-
νομούσας, καὶ φώναζες . . . Τί σὲ εἶχε
πίσῃ ; »
Ὁ Δ. « Τί μὲ εἶχε πίσῃ ! . . . καὶ δὲν
διαβάσεις γιὰ τὴν ἐπανάστασι ποῦ ἔγινε
στὴ Φιλίππουπόλι ; ! ἀκούς ἐκεῖ νὰ δι-
έξουν τὸν Πασᾶ, νὰ ζητήσουν τὴν βοή-
θειαν τῶν Βουλγάρων καὶ ὁ καλὸς σου
ἡγεμὸν τῆς Βουλγαρίας νὰ ἐσκινήσῃ μὲ
καὶ δὴ χωρὶς νὰ χάσῃ οὔτε στιγμή καὶ
νὰ καταλάβῃ τὴ Φιλίππουπόλι ! . . . »
— Καὶ πῶς ; αὐτὰ τὰ πράγματα ἔτσι
στὴ στιγμὴ μαγεύονται ; . . .
— Ἀμφιβάλλεις ὅτι τὰ ἐνεργούσαν ἀπὸ
καιρὸ !
— Καὶ οἱ πρόξενοί μας τί χάρταν ;
— . . . Μισθοῦς.
Ὁ Ε. « Δὲν στάλεγα γὰρ πῶς ὁ Μπί-
μαρκ δὲν ἐφῆρθε στὰ τελευταῖα του
κουτὰ ὅπως ἔλεγε ; ! δὲν στάλεγα πῶς
καὶ θὰ μαγεύεθῃ στὴν Ἀνατολή γιὰ νὰ
τὰ θολώσῃ σὺν τῆ σουπερὴ καὶ νὰ ξεφύγῃ ; »
Ὁ Ζ. « Ἀὐτὸ νάχῃ τὴν οὐρὰ του ὁ Μπί-
μαρκ ; »
— Ἐρῶ καὶ γὰρ ; ἔτσι λέω μὲ τὸ ξε-
ρό μου τὸ κεφάλι . . .
Ὁ Η. « Τὰ εἶδες τα παλὶ τὰ Ρούσικα
καμώματα ; »
Ὁ Θ. « Ἐγὼ λέω πῶς εἶνε Ἐγγλέζικα. »
Ὁ Ι. « Ἄς τὰ δῇ ἡ Τουρκίᾳ ποῦ δὲν

καταλαβαίνει διὰ τὸ νὰ κυνηγᾷ τοὺς
Ἕλληνας τρώει τὴ γλώσσα τῆς σὺν τῆ
γάτα τοῦ παραμυθιοῦ. »
Ὁ Κ. « Ἡ Τουρκία τὰ βλέπει μὰ δὲν
τὴν ἀφίουν οἱ μεγάλοι ὑπάλληλοι τῆς. »
— Πῶς ! Ὁ ὑπάλληλοι τῆς δὲν ἀ-
γαποῦν τὴν Τουρκίαν !
— Ὅποιοι προδίδει τὴν πατρίδα του,
ἔμπορε ν' ἀγαπήσῃ τὴν ξένη ; ὅλοι εἶνε
ἰδιαιτεροὶ ὑπάλληλοι τῆς μιᾶς καὶ τῆς
ἄλλης δυνάμεως.
— Τὸ παράκαμε, καὶ μὲν δὲ καὶ σὺ.
Ὁ Λ. « Λοιπὸν πάλι πετάματα θά-
χωμε ; »
Ὁ Μ. « Λοιπὸν πάλι γαλόνια θάχωμε ;
— Τί λές, κολλοῦμε σὲ κανέναν σὺλ-
λογο ; »
— Ἄς τὰ χωράτῃ τὸ ρωμαϊκὸ δὲν
παίει καλὰ ; καὶ τούτῃ τῆ φορὰ θὰ βρε-
θοῦμε ἀνέτοιμοι, θὰ μείνωμε ὄξω, καὶ θὰ
ν' τροπιαστοῦμε.
— Ἀνάθεμα τοὺς πολιτικούς ποῦ τώρα
κ' ἐξήντα χρόνια ἄλλο δὲν κάνουν παρὰ
παύσεις καὶ διορισμοὺς ! . . .
Ὁ Ν. « Καὶ ποῦ ἔρισκεται ὁ Βασι-
λεὺς ; »
Ὁ Ξ. « Ἐρῶ κ' ἐγὼ ; »
— Λένε πῶς ὁ Δελιγιάννης προσκαλεῖ
τὴ Βουλὴ . . .
— Ἄς ἔρθῃ κ' αὐτή.
Ὁ Ο. « Τὰ συνταγματικὰ ἔθιμα ἀπαι-
τοῦσι κατὰ τὰς τοιαύτας περιστάσεις τὴν
διαλύσιν τῆς Βουλῆς καὶ τὴν συγκρότη-
σιν νέας, ὅπως ὁ λαὸς διὰ τῆς ἐκλογῆς
τούτων ἢ ἐκείνων τῶν Βουλευτῶν ἀπορανε-
θῇ ἂν θέλῃ εἰρήνην ἢ πόλεμον. »
Ὁ Π. « Ὄχι ! ἀδελφε καὶ σὺ μὲ τὰ ἦθη
καὶ τὰ ἔθιμα ! . . . Οἱ ἴδιοι δὲν θάρθουν
πάλι ; »
Ταῦτα καὶ ἄλλα ἠκούοντο καθ' ἑλὴν
τὴν ἡμέραν, καὶ ἐκατοντάδας δε-σελίδων
ἂν εἶχεν ἡ Ἐβδόμας, δὲν θὰ ἦδύνατο νὰ
περιλάβῃ τὰς διαφόρους κρίσεις καὶ νὰ
περιγράψῃ τὰς διαφόρους ἐντυπώσεις, ἀς
παρηγάγειν ἡ ἀπαίσια εἰδήσις.

Τὸ συλλαλητήριον τῆς Τριτῆς.
Οἱ ἐκ πάσης ἑλληνικῆς γωνίας ἐν Ἀθή-
ναις κατοικοῦντες, οἵτινες ὑπὸ τῶν ἀρι-
στοκρατικῶν πρόσωπων ὑποδοιμῶν ὀνομα-
ζοῦνται λαὸς, ὑπὸ τῶν πολιτευομένων ἀν-
θρώπων καὶ ὑπὸ τοῦ πολιτεύματος πο-
λιταί, ἐπὶ τῷ ἀκούσματι ὅτι ὁ κύριος τοῦ
λίθου Ἀναστάσιος Γεννάδιος ἐπρόκει-
το ν' ἀγορεύσῃ, συνήλθον εἰς τὴν πλατεῖαν
τοῦ Συναγματοῦ περὶ τὴν ἐσπέραν. Ὁ
ἀνεμος ἐπέπνε ἀπὸ βορρᾶ καὶ ὑπὸ πάντων
μὲν ἐθεωρεῖτο ὡς ὀχληρὸν πρόσκομμα εἰς
τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ συλλαλητηρίου, ὑπὸ
τοῦ κ. Γενναδίου ὅμως ἐχρησιμεποιήθη
ἐξόχως, εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην εἰκόνα
ἀπὸ τῶν βορρᾶ ἐροχομένων ἀπαισιῶν εἰδή-
σεων καὶ ἰκετευτικῶν ἐπιλήθειων τῶν
δούλων ἀδικῶν.

Ἦτο ἤδη σκότος, καὶ ὁ σεπτάνυμος
Δήμος Ἀθηναίων — οἷα παρωδία ! —
δὲν ἐπρόντισε κἄν νὰ ἀνάψῃ τὰ φῶτα τῆς
ἐξέδρας ἐξ ἧς ἐμελλον νὰ ἀγορεύωσι πρὸς
τοὺς πολιτάς οἱ ἀναλαβόντες τὸ πρῶτον
ἤδη νὰ τοὺς καταστήσωσιν ἀξίους τοῦ ὀ-

νοματός των, ἀναπτύσσοντες αὐτοὺς ἐθνι-
κῆς σημασίας θέματα. Ἄλλ' οἱ πολιταὶ
ἀναβάντες ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τὰ ἦναισαν
μόνοι των, παρασῶντες οὕτως εὐσιωνον
σημεῖον τῆς μελλούσης ἀντενεργείας.
Οὐδέποτε λόγος ἠκούσθη μετὰ περισσο-
τέρας προσοχῆς οὐδέποτε λόγος συνεκί-
νησε βαθύτερον καὶ ἐβλεπες πάντας θρη-
σκευτικῶς προσηλωμένους, δυσανασχετοῦν-
τας δὲ καὶ πρὸ τοῦ ἐλαχίστου θοροῦ, ὃν
προὔξενον διαβαίνοντα τινα κτήνη.
Εἰς τὸν κ. Γεννάδιον ὀφείλεται καὶ
ἄλλη ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη· ὅτι τὸν λόγον,
ὃν ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη οἱ πολιτικοὶ ἠμῶν κα-
τέγγιναν νὰ διασώρυσιν εἰς τὰ ὀνοπω-
λεῖα καὶ νὰ πείσωσι τοὺς συγχρόνους Ἀ-
θηναίους, ὅτι οἱ λόγοι εἶνε προωρισμένοι
μόνον διὰ τοὺς παρᾶφρονάς, τὸν ἀνύψωσεν,
ὑποβάλλας οὕτω τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἔλθῃ
καὶ αὐτὴ διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐποχὴ κατὰ
τὴν ὅποιαν θὰ θεωρεῖται ὡς βᾶσις τῆς πο-
λιτείας ὁ λόγος καὶ ἡ εὐθύνη.
Ἡ προσοχὴ τῶν πολιτῶν ἐπατάθη ὅτε
ὁ ρήτωρ διὰ τὸ μοναδικὸν ἐκείνου τόνον
τοῦ ἀπήγγειλε τὴν περικοπήν ταύτην.
« Ποῦ εἶσαι σὺ, ὅστις περιεβλήθης τὴν πλήρη
ἀίματος πορφύραν τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολό-
γου, τοῦ τελευταίου τοῦ Βυζαντινοῦ αυτοκράτορος,
διὰ νὰ παραστής μᾶστι; τῆς τελευτούσης ἡμέρας
πανθῆμον ἀποδοκιμασίας ; Ποῦ ἡ πορφύρα αὕτη ;
Ποῦ εἶσαι σὺ, ὁ πολιτικὸς τῆς Ἑλλάδος, εἰτι-
νες οὐδὲν ἄλλο ἐπρότερες μέχρι τῆς ἡμέρας ἢ νὰ
διορίζῃς, νὰ καύῃς καὶ νὰ παραδίδῃς τὸ Κεν-
τρικὸν Ταμεῖον εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων ; »
Ἡ συγκίνησις δ' ἐκορυφώθη ὅτε μετὰ
τὴν ἐκτραγώδησιν τῶν κινδύνων οὗς δια-
τρέχει ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ κατέληξεν ἀνα-
γνούς τὸ ἐξῆς ψήφισμα, ὅπερ γενομένου
ἀποδεκτὸν διὰ βοῆς, ἀπεφασίσθη νὰ ἐπι-
δοθῇ τῇ Κυβερνήσει καὶ τοῖς ἀντιπροσώποις
τῶν ξένων Δυνάμεων τὴν ἐπιούσαν δι' ἐπι-
τροπῆς· ὅπερ καὶ ἐγένετο.
ΨΗΦΙΣΜΑ
« Ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν, ἐξ ἅπασι τῶν ἑλλη-
νικῶν χωρῶν τῆς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δούλης
Ἑλλάδος, ἐπέκεινται εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος καὶ
συνελθὼν σήμερον τῇ 9 Σεπτεμβρίου εἰς σὺλλογον
ἐψήφισεν τὰ ἑξῆς : Ἐπειδὴ οἱ Βούργαροι κινούμε-
νοι, ὡς πάντοτε, ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ αἰώνιου
ἐχθροῦ τοῦ ἑλληνικοῦ καταπάτησαν τὸν κοινὸν
νόμον τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τῆς Ἑυρώπης ἐν τῇ ἑλλη-
νικῇ χερσονήσῳ καὶ ἀνέτρεψαν τὴν ἰσορροπίαν
τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐκυρίευσαν πόλεις ἀρχη-
θεν καὶ γηλοῦσας ἑλληνικῆς, ἐν αἷς κυριάρχικῶς θὰ
ἐκτελέσωσι τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ
ἐπειδὴ ἡ κατακτήσις τῆς Φιλίππουπόλεως καὶ
τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν χωρῶν ἀπὸ τῶν Βουλγάρων
ἔσται ἀρετηρῆα πρὸς ἐπιδρομὴν καὶ κατακτίσιν
τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, ἧτις εἶνε
τὸ φυσικὸν προπύργιον τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀγ-
τικής, τοῦτο δ' ἐνεκὸν κινδυνεύει οὐκ μόνον ἡ
δούλη Ἑλλάς, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἐλευθερία. Διὰ
ταῦτα ὁ πανελλήνιος λαὸς τῶν Ἀθηνῶν παρακα-
λεῖ τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἀποδείχῃ κατὰ τὸν φοβε-
ρὸν τοῦτον κίνδυνον τοῦ ἑλληνικοῦ αἵματος τῆς πα-
τρίδος καὶ νὰ ἐνωθῇ τὴν φρικτὴν ἐβδύνην, ἣν
αὐθομήτως ἀνέλαβε, νὰ μελετήσῃ ἐμπερόνως καὶ
νὰ ἀποκρούσῃ ἀνδικῶς τὴν κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ
ἐπιβουλὴν, νὰ μὴ ἀμείλητῃ ἐπὶ πλέον πράγματι ἀρ-
γεύσαν τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν καὶ ἀποσαν τὴν
Βουλὴν, νὰ γνωρίζῃ δὲ ὅτι θὰ εἶχη τῆς τῆ ἐν-
θουσιώδους ὑποστηρίξεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ,
πράττουσα τὸ καθήκον, καὶ τῆς δικαίας τιμωρίας,
ἀποδεικνυομένη ἡ ἐμελλῆς ἡ ἀνίκαιος πρὸς τὰ
πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς ;
Ἦρθε τούτους παρακαλεῖ τὴν ἀντιπολιτευσιν τὴν
ἐν τῇ βουλῇ, ἀναλογισομένη ὅτι εἶνε ἐφεδρεῖα τῆς

κυβερνήσεως και κυβερνήσει εν διαθεσιμότητι, μά- λιστα δε οτι εινε αντιπολιτευσις ελληνική, να τει- νη χερα βοηθείας εις πάσαν πατριωτικήν εργα- σίαν της Κυβερνήσεως προς σωτηρίαν του έλλη- νισμού, διότι άλλως πρῶτοντα θ' αποδειχθή προ- δόσις της πατρίδος και αξία της ιδιικής κατάρ- ρασις.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ψηφίσματος τούτου, οἱ πολῖται συνάδουσαν τὴν κ. Γεννάδιον μετ' ἐπεσημειῶν μέχρι τῆς κοι- τήσεως του καὶ διελύθησαν.

Ἐν τούτοις, καὶ μετὰ τὸ ἔλληνοπροπέ- στατον καὶ πάνδημον τοῦτο συλλαλητή- ριον, ὅπερ θά μείνη ἀνεξίτηλον τῆς ἀπόμνη- μης τῶν παροσχόντων, εὐρέθησαν ἄνθρω- ποι, οἵτινες ἐπέκλεον τὴν στερεώτουτον πλέον φράσιν ἐπράγματα, πράγματα καὶ ὄχι λόγια, ὅτ' αὐτὴν κρύπτοντες τὴν ἐνόχλησιν, ἦν γεννᾶ εἰς τὰ νεῦρα αὐτῶν πᾶσα ἐκδηλώσει εὐνοίας ὀργασμοῦ, ὡς καὶ πρόκειται περὶ ἀσχετῶν τινῶν καὶ δὲν εἶνε καὶ λογικῶς καὶ ιστορικῶς βεβαιωμέ- νον ὅτι πάσης μεγάλης πράξεως προη- γοῦνται μεγάλοι λόγοι. Εἰδικρινέστεροι τῶν πρακτικῶν τούτων ἀνθρώπων εἶνε οἱ λέ- γοντες: «τὶ μὲ μέλει ἐμένα διὰ τὴν Μακε- δονίαν, αἱ ἀξίαι νὰ ἴδωμε ποῦ βρίσκονται!»

Ὁρεῖλομεν ὁμῶς νὰ δώσωμεν μίαν ἐξη- γήσιν, ὅτι ταῦτα λέγοντες ἐνοουόμεν, τοὺς πραγματικῆς ἀξίας λόγους, τοὺς οὐ μόνον συντελοῦντας εἰς διαφόρῃσιν τῶν πολλῶν καὶ μόρφωσιν πεποθῆσαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς καλλιπείας καὶ τῆς ἐντέχνης ἀπαγγελ- λίας τῶν κατορθούτων ὅ,τι εἰς τοὺς πο- λέμους ἢ μουσικῆς. Ἐνοουόμεν λόγους βή- ταιας, ἀπορρέοντας ἐκ τῆς καρδίας του καὶ ὄχι διατριβᾶς ἀναγνώστου ἀπορροῦ- σασ ἐκ τοῦ τετραλίου του!..

Εὐχαριστῶς ἠκούσαμεν ὅτι θὰ συγκρο- τηθῆ καὶ δεύτερον συλλαλητήριον, καθ' ὃ θέλει ἀγορεύσει καὶ πάλιν ὁ κ. Γεννάδιος, ὅστις διὰ μίαν καὶ μόνην ἀγορεύσει ὁ- μολογούμενος ἥσπασεν ἀπὸ πολλῶν χε- ρῶν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ζη- τήματος, καὶ τὸ ἀνύψωσεν εἰς δυσπρόσι- τὰ ὕψη.

Οἱ ἐθελονταί. Καὶ πάλιν ἡ νεότης ἐξε- δήλωσε τὰ ὡν ἐμφορεῖται γενναία αἰσθημά- τα· καταλόγοι δ' ἠνεύχθησαν, ἐν αἷς ἐγγρά- φονται ποιηταὶ ὡς ἐθελονταί. Καὶ ἰσχυρῶν ὤφειλέ τις νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι ἂν ἡ Ἐλ- λάς πράξῃ τι γενναίον, πρέπει νὰ τὸ πρά- ξῃ ὡς ἔθνος συντεταγμένον καὶ ὄχι ὡς λαὸς βέμπελος— ἀφοῦ δὲ τόσα καὶ τόσα ἑκατομμύρια ἐξοδεῖ διὰ τὸν στρατόν—, ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁμῶς, ἐπειδὴ πρόκει- ται νὰ βιβθῆ ὁ περὶ τῶν ὅλων κύβος, πᾶς πολίτης ὀφείλει νὰ γίνῃ καὶ στρατιώτης τῆς πατρίδος.

Ἄς ἀναλαμβάνωσι καὶ αὐτίς, οἱ ὑπὲρ πα- τρίδος ἀποθνήσκοντες προκινυμένοντες, ἀλλ' ὡς ἀρματολοί, ὡς κλέφτες καὶ οὐχὶ ὡς ξενίζοντες καὶ μεταπεφρασμένοι ἐθελῶνταί. Ἴδιως οἱ εὐγενεῖς νέοι πρέπει νὰ προσέ- χωσι μετὰ τινῶν θὰ συμπράξωσιν, ὅπως μὴ γίνωσιν ἀκρωσίως καὶ αὐτίς ὄργανα νέας περσοματωδῆς πατριωτῶν τινῶν.

Καὶ οἱ πρῶτη ἀξιωματικὴ δέ, συνα- θροίζονται ὅπως παροσχῶσι προθύμως ἐ- αυτοὺς εἰς τὴν πατρίδα ἂν λάβῃ ἀνάγκη τῶν γενναίων τούτων τέκνων τῆς.

Ο Μακεδονικὸς Σῦλλογος. Ἄν καὶ τῶν συλλόγων αἱ ἐνέργειαι θεωροῦνται ἐντιμοὶ μὲν καὶ πατριωτικαί, ἀλλὰ πάν- τοτε χλιαραί, — ἀπόδειξις ὅτι οὔτε ἐ- πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμά- των, οὔτε ὁ «Μακεδονικὸς» κατ' ὀρθῶσαν νὰ ἔχῃσιν ἕναν ἄνθρωπον, ὅστις νὰ τοὺς πληροφορήσῃ περὶ τῶν τεκταινομένων πρό- τρων, πρὸ δύο ἡμερῶν—ἐν τούτοις, ἐν Ἀ- θήναις τούλχιστόν, ὁ Μακεδονικὸς σύλ- λογος καὶ ἐδειξε καὶ δεῖκνυσι σημεῖα ζωῆς. Οὕτω τὴν 4 ὥραν τῆς Πέμπτης προσε- κάλεσε τὸν λαόν πρὸ τῶν Προπολαίων ὁπου, ὑπὸ τὴν φλόγα τοῦ ἡλίου καὶ τὴν ἀντανάκλασιν τῶν ἀρχαιοπροπῶν μαρμά- ρων, ὁ ποιητὴς κ. Π. Σουνοδινὸς ἀπήγ- γειλε σύντομον καὶ θαρραλέον λογιδίον καὶ εἶτα ἀνέγνω κατ' ἀλλήλων ψήφισμα, ὅπερ ἐπιδοθήσεται τῇ κυβερνήσει, φέρων καὶ πλεί- στας ὑπογραφὰς πολιτῶν.

Ἡ ἐφεδρεία. Ἡ ὑπὸ τῆς Κυβερνή- σεως σύγκλησις τῶν τριῶν — μικροτέρων — ἡλικιῶν τῆς ἐφεδρείας εἶνε τὸ τελευταῖον γεγονός μέχρι τῆς Παρασκευῆς, ἧτις εἶνε τὸ τελευταῖον χρονογραφικὸν ὄριον ἐκ- ατῆς ἰσθμοῦδος.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΚΑΛΑΙΤΕΧΝΙΚΑ

Ἡ πρὸς προστάσιον τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας συγκληθεῖσα ἐν Βέρνῃ διεθνῆς Συνδιάσκεψις ἤρξατο τῶν εργασιῶν αὐτῆς τὴν 10 Ἰστανέμου.

Οἱ ὑδρογραφικοὶ χάρται τοῦ ἀγγλικῶ νεοκροχίου μετετυπώθησαν διὰ τουρκικῶν στοιχείων πρὸς χρῆσιν τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῶν σχολείων τῆς Τουρκίας.

Παρὰ τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Nemi οὐ μακρὰν τῆς πόλεως Albano ὑπῆρχε τὸ πάλαι ἀρχαῖος νεὸς ἀριστομένους τῆ Ἀρ- τέμιδι, οὐ θαυμάζονται ἐτι ἐρείπια τινα. Ἀνασκαπτομένων ἤδη τῶν περιχώρων ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος Ὁραῖνι ἀνευρέθησαν πλεί- οστα τεμάχια ἀγαλμάτων καὶ ἀρχιτεκτο- νικῶν κοσμημάτων ἐκ μαρμαῶν καὶ πο- λυτέριμα ἀναθήματα πῆλινα, ἅτινα ἐπι- βεβαίουσι τὴν ἐκεῖ ὑπαρξίν τοῦ νεοῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ ἐπιμαρτυροῦσι τὴν ὑπόλη- ψιν καὶ τὸν σεβασμόν, οὐ ἀπῆλας παρὰ τῶν λαῶν τῆς τότε ἐποχῆς.

Τὴν 2 Αὐγούστου συνεκροτήθη ἐν Βου- δαπέστῃ ἡ γενικὴ Συνέλευσις τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου τῶν Οὐγγῶν βιβλιοπωλῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ βιβλιοπώλου Λου- δοβίκου Ἀίγνερ, γνωστοῦ ἄλλως τε καὶ ὡς συγγραφέως. Τοῦ ἐναρκτηρίου λόγου τοῦ προεδρεύσαντος ἀποσπάσματα δημο- σιεύομεν ἐν μεταφράσει νομιζόντες ὅτι τὰ περὶ Οὐγγαρίας ρηθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἐφαρ- μίζονται καὶ ἐν Ἑλλάδι. «Ὁ χαρακτηρ τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς, εἶπεν ὁ ρήτωρ, εἶ-

νε ἡ ἐξάντησις καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ εἰς τὰ ἐμπορικὰ ἀντικείμενα. Καὶ ὁ Σῦλλογος τῶν Βιβλιοπωλῶν δὲν ἠδυνήθη νὰ παρουσιάσῃ εὐχάριστα ἀποτελέσματα. Ἡ στασιμότης ὅλων τῶν πραγμάτων τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐπενήργησε τὰ μάλιστα καὶ εἰς τὴν παραλυσιν τῆς ἐμπο- ρείας τῶν βιβλίων.

Τὸ βιβλίον εἶναι τὸ ὑποκείμενον ἐκεῖ- νο, ὅπερ ὁ Οὐγγρος πρὸ πικνὸς δύναται νὰ στερηθῆ. Ἐν εὐτυχῆσιν ἔτσιν ἐσχ- τον πάντων ἀνακοιγίεται αὐτό, ἐν δυσ- τυχεσί δὲ ἐξ αὐτοῦ ἀρχεται τῶν οἰκονο- μικῶν κτλ. κτλ.

Ἐπὶ τὸν τίτλον «Πρὸ δύο χιλιάδων ἔτων» ἐκδίδεται ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τοῦ κα- θηγητοῦ Church ἱστορικὸν τι μυθιστόρη- μα, ἐν ᾧ περιγράφονται τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Ῥωμαϊκῆς Δημοκρατίας. Τὸ σύγγραμμα πλουτισθή- σεται δι' εἰκονογραφικῶν χαραχθισομένων ὑπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ Μαρία.

Ὁς ἀνηγγελάμεν ἤδη, τὸ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας εἰς διαγωνισμόν προταθὲν θέμα ποιήματος φέρει τίτλον Παύλας Ἀθήνη. Συμπληροῦντες ὅσα ἐ- γράψαμε, προσθέτομεν ὅτι τὸ ποίημα δὲν πρέπει νὰ ὑπερβῆ τὸς πριακοσίους στίχους ἢ δὲ πρὸς ὑποβολὴν προθεσμία λήγει τῇ 31 Δεκεμβρίου 1886.

Ἐξεδόθησαν ἐσχάτως ἐν Ἀϊδεμβέργγῃ ἐπεξεργασμένα καὶ μεθοδικώτερον διωρ- θωμένα ἕξ μέθοδοι τῶν γνωστῶν γραμ- ματικῶν Sauer, Gaspay καὶ Otto πρὸς ταχύτεραν ἐκμάθησιν τῆς Ἀγγλικῆς, Γαλ- λικῆς, Γερμανικῆς καὶ Καστελλανικῆς γλώσσας. Ἰον Sauer Dialogos castel- lanos καὶ Dialoghi Italiani. 2ον Otto. Conversations allemandes, Conversa- tions francaises καὶ German-English conversations. 3ον Gaspay. English conversations. Καὶ αἱ ἕξ εἶναι συντεταγ- μέναι κατὰ τὸ αὐτὸ σύστημα, διακρινό- νται δὲ εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ πρῶτον περιέ- χει τοὺς γραμματικὸς τύπους, τὸ δὲ δεύ- τερον τὸ συντακτικόν. Ἐκαστον τούτων ὑποδικαιρεῖται εἰς κεράλαια, ὧν ἕκαστον πραγματεύεται τὴν κλίσιν τοῦ περι οὐ ὁ λόγος τύπου, τοὺς περὶ τούτου κυριώτε- ρους κανόνας μετ' ἐξηγητικῶν παραδειγ- μάτων, γύμνασμα τι σχετικὸν ἐν τῇ ξένη γλώσσῃ, θέμα γερμανικόν τῶν ἐν τῷ κε- φαλαίῳ ἀναφερομένων λέξεων, μικρὸν τε- μάχιον πρὸς ἀνέγνωσιν καὶ διάλογον, ἐν ᾧ ἐπανλαμβάνονται κατ' ἐρωταπόκρισιν αἱ προμνημονευθεῖσαι φράσεις τοῦ θέματος.

Μετ' ὀλίγον μέλλει νὰ στηθῆ ὁ ἀνδριάς τοῦ Γαμβέτα ἐν Παρισίοις. Τὸ ὑπόβαθρον κατεσκευάσθη ἤδη καὶ ἤρξατο ἡ διακό- σμησις αὐτοῦ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ

Ὁ Ἀνδρίας Κάλβος, υἱὸς τοῦ Κερκυ- ραίου Ἰωάννου Κάλβου ἐκ τοῦ προαστείου Μαντουκίου καὶ τῆς Ζακυνθίας Ἀδρια- νῆς Ρουκάνῃ, ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ, ἐθα- πτίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου τοῦ ἁγίου

Νικολάου τῶν Γερότων τῇ 18 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1792, ἐν μηνῶν τεσσαρῶν. Διακούσας τὰ πρῶτα μαθήματα τῆς Ἐλ- ληνικῆς καὶ Ἰταλικῆς γλώσσας καὶ γραμ- ματολογίας ἐν Ζακύνθῳ παρὰ Ἀντωνίῳ Μαρτελάφ καὶ παρὰ δυτικοῖς ἰερέσιν, μετέβη εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του. Ἐν Ἰταλίᾳ εὐτυχῶς συνέδε- σεν ἀδελφικὴν φιλίαν μετὰ τοῦ Φωσκόλου. Ὁ Φωσκόλος ὑπῆρξεν ὁ διδάσκαλος, ὁ φίλος καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κάλβου. Ὁ Καλ- βὸς ἐν Ἰταλίᾳ εὐρίσκειτο πολλὰκις ἄνευ χρημάτων. Ἐνῷ οἱ γονεῖς τοῦ Κάλβου ἦσαν πτωχοί, ὁ Φωσκόλος ἐγγράψεν πρὸς τὸν συμπολίτην αὐτοῦ Μιχαὴλ Τσιταλιάνην, τῇ 1813 ἐκ Φλωρεντίας, ἵνα πείσῃ τὸν δῆμον Ζακυνθίων ἢ τοὺς Ζακυνθίους νὰ χορηγήσῃ τῷ μουσφιλεῖ νέῳ Κάλβῳ μνηστικὸν εἶκοσι ταλλήρων πρὸς συντήρη- σιν καὶ ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν του, ἐπὶ πενταετίᾳ ἄλλὰ ματαίως. Οἱ Ζα- κύνθιοι οὐδεμίαν ἔδωκαν δυστυχῶς συν- δρομήν εἰς τὸν συμπολίτην των, ὅστις ὑπέσχετο ἐπίσημον μέλλον!

Ὁ Φωσκόλος ἰδὼν τὰς ἀνάγκας τοῦ νέου, προσέλαθεν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ τὸν μετεχειρίζετο ὡς πατῆρ φιλό- στοργος τὸν μονογενῆ υἱόν. Ὅτε ὁ Φω- σκόλος ἐνεκα τῶν φιλελευθέρων αὐτοῦ ἀρ- χῶν ἐγκατέλιπε τὴν Ἰταλίαν, ἦν το- σοῦτον ἡγάπα καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ τὴν ἐπανίδῃ καὶ ἐγένετο οὕτως ἐξόριστος, με- τέβη εἰς Ἑλβετίαν καὶ ἀκολούθως εἰς Ἀγγλίαν. Ὁ Κάλβος ἐπορεύθη εἰς τὴν Ἑλβετίαν πρὸς τὸν πολῦτιμον φίλον του, ὅστις τῷ «εἶχε» προηγουμένως δηλώσῃ, ὅτι δὲν ἔχει χρῆματα νὰ τοῦ χορηγήσῃ, ἀλλὰ ἀρῶν, θαμίαιον καὶ τὸ ἦμισον καὶ αὐτῶν τῶν ὑποκαμίαιον. Ὁ Κάλβος, ὅ- στικις εἶγεν ἀνάγκας, ὑπῆγε καὶ εἶτα τὸν παρηκολούθησεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἡ ζωὴ τοῦ Φωσκόλου ἐν Λονδίῳ εἶνε ἀξιολύπη- τος. Ὁ Κάλβος ὁμῶς ἐν Λονδίῳ, τῇ συ- στάσει τοῦ Φωσκόλου, ὁ ὅποιος ἔχειρε μεγίστην ὑπόληψιν παρὰ τοῖς ἐπισημο- τέροις Ἀγγλοῖς, ἀπέκτησε φίλους, φήμην δοκίμου λογίου καὶ μετῆρξετο τὸν διδά- σκαλον. Ὁ Κάλβος ἦτο λιαν ἰδιότροπος καὶ γενόμενος πλούσιος δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑποφέρῃ τὰς ἰδιωτοπίας τοῦ πτωχοῦ ἐξ- ὀριστοῦ Φωσκόλου τοῦ πρῶτην πατρός, δι- δασκάλου, ἀδελφοῦ καὶ φίλου! Ὁ Κάλ- βος ἐγκατέλειπε τὸν Φωσκόλον εἰς τὴν στιγμὴν ἐκείνην, εἰς ἣν εὐρίσκειτο εἰς ἐ- λεεινήν θέσιν ὁ γενναῖος ἐξόριστος. Ἐλη- σιμόνησεν ὁ Κάλβος ὅτι τὰ πάντα ὤφειλε τῷ Φωσκόλῳ.

Εἰς Λονδίον ὁ Κάλβος ἐνυμφεθῆ Ἀγ- γλίδα, καὶ ἔξη ἡσύχως καὶ ἐκέρδιζεν ἀρ- κετὰ χρήματα. Ἀποθανούσης τῆς συζύ- γου του, ἐνόμισε καθῆκον νὰ ἀρήσῃ τὴν Ἀγγλίαν, ὅπως πορευθῆ εἰς Ναύπλιον καὶ προσφέρῃ ὠρησίας εἰς τὸ ἔθνος, ἀλλὰ μὴ εὐδὸν κατ' ἀλλήλων ἐργασίαν, δι' ἧς ἐκυ- τόν καὶ τὸ ἔθνος νὰ ὠφεληθῇ, ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους. Τούτο συνέβη περὶ τὸ 1821. Περὶ τὸ 1827 μετέβη εἰς τὴν πατρίδα

1 Ὁρα. Epistolario Φωσκόλου τόμ. III σελ. 329, 402—403 καὶ Andoma Traversi, studi su Ugo Foscolo, σελ. 279—330.

τῶν πατέρων του, τὴν Κέρκυραν καὶ τὸν ὑπεδέχθη καλλίστα ὁ τότε ἀρχὼν τῆς παιδείας ἀειμνήστος Γυλιφόρδ' ἐπειδὴ ὁ Κάλβος ἦτο κάτοχος τῆς ἰταλικῆς γλώσ- σης καὶ γραμματολογίας, ὁ Γυλιφόρδ τὸν ἐπρότεινε εἰς τὴν Γερουσίαν ὡς καθηγη- τὴν τῆς ῤηθίσις γλώσσας, ἀλλ' ὁ Ἀρ- μοστής δὲν ἐπέκυρωσε τὴν πρότασιν τοῦ ἀρχοντος τῆς παιδείας. Ἀποτυχῶν λοι- πὸν ὁ Κάλβος, ἠναγκάσθη νὰ μετέρχηται ἰδιαιτέρως τὸν διδάσκαλον ἐν τῇ οἰκίᾳ του, λιαν ὁμῶς ἐπιτυχῶς. Μετὰ τινὰ ἐτη ἡ Ἰόνιος Κυβερνήσις διόρισε τὸν Κάλβον συντάκτην τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος τῶν Ἰονίων Νήσων ἀλλὰ πασχόντων τῶν ὀφθαλμῶν του παρητήθη.

Ἀκολούθως πολλὰκις παρεκλήθη νὰ γίνῃ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἀλλὰ οὐδέποτε ἠθέλησεν ἐνεκα τῶν ἰδιορθύμων αὐτοῦ ἀρχῶν. Τέλος ἐδέχθη τὴν διεύθυ- σιν τοῦ Γυμνασίου, ἀλλ' οἱ φοιτηταὶ δὲν τὸν ἡγάπων ἐνεκα τῶν αὐστηρῶν τρό- πων του.

Διορισθεὶς ἐπὶ τέλους καθηγητῆς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Ἰονίου Πανεπι- στημίου καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἀκούσῃ τὰς ἐπεσημῆς ἄλλου καθηγητοῦ, περητήθη, καὶ τῇ 1859 ἐκ νέου μετέβη εἰς Λονδίον καὶ μετῆρξετο τὸν διδάσκαλον τῆς Ἐλ- ληνικῆς ἰδίως. Μετ' οὐ δὲ πολὺ ἐνυμφε- θη ἀλλην ἀγγλίδα, διευθύτριαν Παρθε- ναγωγείου. Ἀπεβίωσε περὶ τὸ 1867 πλή- ρως δόξης.

Ὁ Κάλβος δὲν εἶνε μόνον εἰς τῶν καλ- λίστων ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ἀλλὰ ἀνὴρ κάτοχος πολλῶν γνώσεων καὶ τῆς ἑλληνικῆς, λατινικῆς, ἰταλικῆς, ἀγ- γλικῆς καὶ γαλλικῆς γλώσσας καὶ γραμ- ματολογίας. Ὁ Φωσκόλος τῷ ἐμαθε νὰ ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα, καὶ νὰ θεραπεύῃ τὴν ἑλληνικὴν γλώσσαν. Τῷ 1815 σὺν ἄλλοις ἔλεγεν ὁ Φωσκόλος τῷ Κάλβῳ γράφων ἐκ τῆς Göttingen: «Ὅτε τὸν νοῦν δύναται τις νὰ ἐξευγενίσῃ, οὔτε κρίσιν νὰ σχηματίσῃ, οὔτε τὴν ψυχὴν νὰ θρέψῃ ὡς πρέπει, ἀνευ τῆς ἀρχαίας φι- λολογίας».

Ὁ Κάλβος ἦτο ἐκ φύσεως ποιητῆς. Ἐ- τόνιζε τὴν πιναρικήν του λύραν ψάλλον οὐχὶ τὸν ἔρωτα, ἀλλὰ ἐθνικά γεγονότα, ὕμνων οὐχὶ τὰς καλλονὰς τῶν γυναικῶν ἀλλὰ τὰς γενναίας πράξεις. Ἡ ποίησις ἔχει ὑψηλὴν ἀποστολήν, καὶ τὴν ἀπο- στολήν ταύτην ὁ Κάλβος ἐνόησεν. Ἀρ- κετὶ ὅτι ἐδιδάχθη ὑπὸ τοῦ Φωσκόλου, τοῦ ἀθανάτου χαίτου τῶν Τάφων καὶ τῶν Χαρίτων.

Τῷ 1811 ὁ Κάλβος ἐγραψεν ὠδὴν εἰς τὸν Ναπολέοντα, ὅστις ὑπέσχετο εἰς τὴν ἀνθρωπότητα εὐνοίας· ἀλλ' ἀκολούθως ὁ Κάλβος μετενόησεν ὅτι ὕμνησεν ἄνθρω- πον, ὅστις δὲν ἐφάνη συνεπῆς καὶ ἡ ἀνθρω- πότης ἐνεκα αὐτοῦ μωρίας δυστυχίας ὑπέ- φερε. Μετὰ τινὰ ἐτη ἐγραψεν ὠδὴν εἰς τοὺς Ἰορτῖους πλήρη φιλοπατρίας καὶ γενναίων ἀρχῶν. Ὁ Κάλβος ποιῶν τὴν ὠδὴν ἔλαβε τὴν λύραν πλήρως ὀμῆς καὶ ἀγανακτῆ- σεως, ὅτε ἤκουσεν ὅτι ἡ Ἐπτάνησος ἐ- πρόκειτο νὰ γίνῃ κτῆμα τοῦ βασιλέως

τῆς Νεαπόλεως!! Ἡ πατριωτικὴ αὐτὴ ὠδὴ ἦτο εἰσαεὶ ἀνεκδοτος καὶ ἐδημοσιῆ- θη πρό τινος ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου φι- λου μου κ. Ἀντόνα Τραβέρση πρῶτον μὲν εἰς τὴν Nuova Antologia τῆς Ῥώ- μης καὶ ἀκολουθῶς ἐν τῷ ἀξιολόγῳ ποιή- ματι Studi su Ugo Foscolo τὴν ἐδη- μοσίευσε μετ' ἐπιστολᾶς τοῦ Κάλβου πρὸς τὸν Φωσκόλον καὶ μετ' ἡ ἀπάντησιν τοῦ Φωσκόλου πρὸς τὸν Κάλβον, ἀπάντησιν πολῦτιμον, διὰ τὰς συμβουλάς, ἀς διδῆι τῷ φίλῳ του.

Ὁ Κάλβος ἤρξατο νὰ στιχομυθῆ ἀκο- λούθως ἑλληνιστῆ. Ἐν Γενευῇ τῆς Ἑλλε- νίας ἐδημοσίευσε τῷ 1824 συλλογὴν πε- ριέχουσαν δέκα ὠδαίς ὡδὰς, πλήρεις φαντασίας, αἵτινες μετεφράσθησαν γαλ- λιστῆ ὑπὸ Julien. Τῷ δὲ 1826 ἐν Παρι- σίοις ἐτέραν συλλογὴν περιέχουσαν ἄλλας δέκα ὠδαίς, κατ' οὐδὲν ὑπολειπομένην τῆς πρώτης. Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ὑπάρ- χουσι καὶ τινὰ τοῦ Χριστοποῦλου ποιή- ματα. Αἱ ὠδαὶ αὐταὶ μετεφράσθησαν ὑπὸ Panthier de Censay. Αἱ ὠδαὶ τοῦ Κάλ- βου μετεφράσθησαν ὀλι ἀγγλιστῆ καὶ τι- νες ἰταλιστῆ.

Πλήρης συλλογὴ τῶν ὠδῶν τοῦ Κάλ- βου ἐδημοσιεύθη ἐν Ζακύνθῳ τῇ 1881 δαπάναις καὶ τύποις τοῦ κ. Σ. Ραφτάνη μετὰ ἡμετέροιο προοιμίου. Εἰς τὸ τέλος δὲ τῶν ὠδῶν ἐδημοσιεύσασμεν καὶ τὴν Ποιητικὴν τοῦ, λιαν ἰδιότροπον καὶ ἀνα- ξίαν μιμήσεως.

Ἐν τῇ ποιήσει τοῦ Κάλβου ἀντανα- κλάται ἀειπότες καθαρῶτα κτῆ ὄλος ἀξέλη- θῆς ἑλληνικὸς βίος, ὄλος ὁ γνήσιος ἐθνι- κὸς ἐνθουσιασμός τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἀντικατοπτρίζεται ἐνίοτε πιστῶς τὸ σύν- ολον τοῦ ποιητικοῦ βίου τῆς συγγρόνου αὐτοῦ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγωνι- ζομένης Ἑλλάδος. Ἡ γλώσσα αὐτοῦ εἶνε αὐθαίρετος καὶ ἀνώμαλος, εἶνε δυσχρη- στος οὐ μόνον εἰς τὴν ποίησιν ἀλλὰ καὶ εἰς πάσας τὰς σημερινὰς ἡμῶν ἀνάγκας. Ἄν ἡ γλώσσα αὐτοῦ ἦτο ἡ ἀληθὴς δη- μοτικὴ, ἡ πηγάζουσα ἐκ τῆς καρδίας τῆς Ἑλλάδος, ἀν ἦτο ἡ μελωδικὴ γλώσσα ἢ ἤδη διατωνισθεῖσα ὑπὸ τῶν Κλεφτῶν, ἢ ποίησις αὐτοῦ θὰ ἦτο πιστὸς συντροφὸς παντὸς Ἑλλήνου, θὰ ἦτο δὲ καὶ ὑψιπέ- στερος, καθότι θὰ ἔγραφε αὐτομάτως μετὰ περισσοτέρας ἐμπνεύσεως. Ἡ γλώσσα αὐ- τοῦ δὲν ἐτρέφετο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, δὲν ἦτο γλώσσα, μετ' ἧς ἠδύνατο νὰ σκεφθῆ. Τὸ μέγεθος τοῦ Κάλβου καὶ αὐτὸ εἶνε και- νοφανὲς καὶ ἀνεπὶφρονον. Περιεφρόνει τὰ ἐν χρήσει μέτρα, καὶ τὴν ὁμοιοκαταλη- ξίαν, ἦν ὀνόμαζε βάρβαρον.

Αὐτὸς οὐκ ἔπαιται παρεκώλυσεν δυ- στήρως τὸν ἐθνικὸν ποιῆσεως, εἰς ἧς ἂν νῆσος εἴη τοῦ ἀρχαίου καλλονῶς καὶ αἰσθητικῆς ποιητικῆς. Ὁ Φωσκόλος καὶ ὁ Κάλβος ἐκ τοῦ Ἀγγλι- κῶν ἔμαθον τὴν καλλιτέχνη καὶ ποιητικῆ. Συνέφρασαν ἑλληνοῖσι τὴν διαφορά φι- λολογικῆ καὶ φιλοσοφικῆς ἑτικῆς εἰσιν εἰσέ- ετι ἀνεκδοτος ὡς εἶνε ἀνεκδοτος καὶ τι- νες τραγῳδίας ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ φιλοπάτρις δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπαφέ- ρη τὸ ἀπικατάκτον ἔπιγραμμα τῆς Ἐπτα-

